

คำสัทขนนามในลุ่มยอชญา

คำสัทขนนามในลุ่มยอชญา เท่าที่ค้นพบจากข้อมูลมีประมาณ 191 คำ ในบทนี้
ผู้วิจัยได้ศึกษาคำสัทขนนามในลุ่มยอชญาในแง่ต่าง ๆ คือ

1. ที่มาของคำสัทขนนาม
2. การใช้คำสัทขนนาม
3. ลักษณะการปรากฏร่วมกับคำนามและคำกริยา

1. ที่มาของคำสัทขนนาม

เมื่อศึกษาคำสัทขนนามในลุ่มยอชญาจะพบว่าคำสัทขนนามนั้นมาจากคำ 2 ประเภท
คือ มาจากคำนามและมาจากคำกริยา

ก. คำสัทขนนามที่มาจากคำนาม หมายถึงคำสัทขนนามที่มีรูปตรงกับคำนาม
น่าจะสันนิษฐานได้ว่าเติมใช่เป็นคำนาม แบ่งได้เป็น 2 ประเภทดังนี้

1. คำสัทขนนามที่เข้ากับคำนาม หมายถึงคำสัทขนนามที่มาจากคำนาม ใช่
ทำหน้าที่ประกอบกับคำนามและมีรูปเข้ากับคำนามที่คำสัทขนนามนั้นใช่ประกอบ เช่น กิ่งไม้
2 กิ่ง บ้าน 3 บ้าน โต๊ะ 5 โต๊ะ คำสัทขนนามที่เข้ากับคำนามในลุ่มยอชญา มีจำนวน
77 คำ คือ กระบอก* กระตาง* กระลุ่ม กษัตริย์ กิ่ง* กสิบ กุฎี ฮน เขา คน

*
กระบอก, กระตาง, กิ่ง เป็นคำสัทขนนามทั้งใช่และไม่เข้ากับคำนาม

คนที (คนโท)* ค่าย ครัว คลอง แคร่ ค่าย ย่าง ข่าม ชื้อ ดาว ดอก* ตลาด
 ตา ต่าง ตีน ตึก เต่า แตร ตัน* โต๊ะ ไตร* ตาบล ฎง ถ้วย ทัพ ทัพ ทำ
 ทาง ทวีป ทิศ เท้า นาง นาย นัว* บ้าน ใบ* ใบ (ระบาย) ประชู่ ปาก
 ปีก เปล แพ ไพร่ ฟาก ฟากทุ่ง ม้า มือ มุม เมือง ระทา รถ แรด ร่อง
 คั้ระ ละระ ละพาน ล่ายยู ลี เล้า หาง หนี* หอรบ หู หัวเมือง เหมือง เหยย
 หลุม

ตัวอย่าง

1. กระบอ

"แล้วเอาไม้ไผ่ลำโตประมาณ 2 ก้าว ตัดเป็นกระบอยาว ปล้องหนึ่งเท่ากัน

4 กระบอ"

(คำให้การสังกั เรื่องเมืองบาดสี (จ.ศ. 1208))

2. กระทง (กทง)

"มีกระทงใบตองล้อมกองข้าว 7 กระทง"

(คำให้การสังกั เรื่องเมืองบาดสี (จ.ศ. 1208))

3. กระล่น

"แต่กระล่นป็นนกล้ำข้าศึกอิงมานั้นตกอยู่ ณ เรือพระที่นั่ง นับประมาณ

30 กระล่น"

(พระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยาฉบับพันจันทนุมาศ (เณิม))

* คนที (คนโท) , ดอก , นัว , ใบ , ไตร , ตัน , หนี เป็นคำลักษณนามที่ทั้งเข้าและไม่เข้ากับคำนาม

4. กษัตริย์

"สิ่งมีพระมหากษัตริย์ราชเจ้า 2 พระองค์ทรงนามกรชื่อว่า พระยารัทธิกรราช
1 ตน เป็นอาชญาในเมืองสุนทรบุรีศรีรัตนาคณะหุตมหานครปวร ณ ราชธานี แต่ณ
ยังมีพระมหากษัตริย์เอกองค์ 1 ชื่อว่า มหาจักราชดีตถวรราชธิราชตนเป็นอาชญา
ในเมืองกรุงศรีอยุธยามหาดีลกนพรรัตนบุรีศรีมหานครบวร ณ ราชบุรีเลิงรม
พรหมจารี ศรีมหากระษัตริย์เจ้า ทั้ง 2 ก็จริง ปองพิศประโยชน์ สบต้อกัน
ครั้นตั้งคำต่อพระคำล้นา พระตถาคตเจ้าทำ 500 พระวชาก็จริงตั้งเมตตาไมตรี
ฉัตรคิดให้เป็นประโยชน์แก่แผ่นดินทั้ง 2 จึงพร้อมกันทั้ง 2 กระษัตริย์ ให้ไป
นิมนต์เอาพระสงฆ์เจ้าตนชื่อว่าพระมหาอุบาสี

5. กิ้ง

"ในวันจะยกทัพนั้น โพร้ใหญ่ในกำแพงล้นาหน้าวังนั้นหาเหตุการณ์มิได้ และ
กิ้งโพร้ข้างตะวันตกนั้นหักลง กิ้งใหญ่ประมาณ 2 อัม"

(พระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยาฉบับพิมพ์สุนทรมาศ)

(เดิม)

6. กลีบ

"มีเข็ดหน้าครุยข้างปกหลังพระหัตถ์ผู้ดอกบัวทองมีกลีบ 6 กลีบ"

(จ.ม. เหตุระยะทางพระอุบาสีไปสังกาทริป)

(จ.ค. 1116)

7. กฐิ

"สร้างพระวิหาร เล่นาล่น กฐิมากกว่า 200 กฐิ ลิ่นพระราชทรัพย์เป็นอันมาก"

(จ.ม. เหตุรายวันทัพล้นากรุงธนบุรี (จ.ค. 1143))

8. ชั้น

"ชั้นมากกว่าชั้น 50 ชั้น เป็น 61 ชั้น"

(กฎหมายตราสามดวง เล่ม 2 หน้า 268)

9. เขา

"ขอบสระข้างตะวันออกก็มีเขา ๆ หนึ่งสูงเท่ากันเพลากลางคืน" แลเห็นไฟ
ติดอยู่บนยอดเขา"

(คำให้การสังกั เรื่องเมืองบาดาล.ศ. 1208)

10. คน

"แล้วถามข้าพเจ้าว่า โยนหุ่นละครนั้นโรงหนึ่งมีคนสักกี่คน"

(คำให้การสังกั เรื่องเมืองบาดาล.ศ. 1208)

11. คนที

"คนทีใสน้ำทำด้วยดินคนทีหนึ่ง"

(คำให้การสังกั เรื่องเมืองบาดาล (จ.ศ. 1208))

12. ค้าย

"หักค้ายชิงได้ค้ายพม่า 3 ค้าย ทางพันพม่าตายเป็นอันมาก"

(จ.ม. บหตุรายวันพิลลัมโยกรุงธน (จ.ศ. 1143))

13. ครัว

"พากันกวาดต้อนโลครัวเมืองไชยภูมิไป ทั้งไทยลาวประมาณ 300 ครัว"

(จ.ม. เหตุเรื่องปราบขบถเวียงสันทน์ (จ.ค. 1189))

14. คลอง

"ถ้าไถเข้าในนาทำนเสียให้ ไถแตกหลัง คลอง ถ้าจะไถให้ไถให้ไถคลอง
ละ 666666 โดยอาชญาท่าน"

(กฎหมายตราสามดวง เล่ม 3 หน้า 110)

15. แคร่

"และให้ข้าพเจ้าข้าหลวงมีแคร่ 3 แคร่"

(จ.ม. เหตุระยะทางพระอุบาสีไปสังกาทรีป (จ.ค. 1116))

16. ค้ำ

"และกองเจ้าพระยาสุรสีห์ ซึ่งตั้งค้ำล้อมอยู่ตรงประตูทำแพ้นออกหักค้ำ
ชิงได้ค้ำพม่า 3 ค้ำ แทงพันพม่าตายเป็นอันมาก"

(จ.ม. เหตุรายวันที่พลมัยกรุงธนบุรี (จ.ค. 1143))

17. ช้าง

"เชิญเครื่องพระราชอัปรณาการ ช้างพลาย ช้าง 1 ช้างพังช้าง 1"

(พระราชลาล์นไปเมืองสินศรีกรุงธนบุรี (จ.ค. 1143))

18. ขำ

"ข้าพเจ้าเรียกเอาขำยาว 2 ขำ มาใส่ยาวรับประทาน"

(คำให้การสนทีกเรื่องเมืองบาดาล (จ.ศ. 1208))

19. ชื่อ

"สัดให้ตัวนุโล้เป็นผู้รักษาราชการเมืองปัตตานีแต่ตัวนุโล้คนนี้เป็นชื่อ 2 ชื่อ อยู่เรียกกันว่าโต๊ะก็เรียก"

(พงศาวดารเมืองปัตตานี จ.ศ. 1131)

20. ดาว

"เจ้าฮวงจะออกถามพระสงฆ์ทั้งปวงให้ชี้บอกดวงดาวราศีนักบวชและดาวพระเคราะห์ แล้วถามมหาหม่องต่องว่า พระเคราะห์ทั้งเก้าดาว นักชตฤกษ์วิเศษดาราใน อากาศนั้นเดินสูงต่ำเพียงใด"

(คำให้การมหาโคเรื่องเมืองพม่า (จ.ศ. 1172))

21. ดอก

"ถ้าดอกไมดอกหนึ่งก็ดี ของสิ่งหนึ่งก็ดี ให้ไหมทวิคุณ)

(กฎหมายตราสามดวง เล่ม 1 หน้า 96)

22. ตลาด

"แล้วกะบิตันบอกข้าพเจ้าว่า หลังบ้านเจ้าเมืองรองมีตลาด ๗ หนึ่ง จะมีคนซื้อ
ขายอยู่มายน้อยเท่าใด ข้าพเจ้าหาเห็นไม่"

(คำให้การสังกักรื่องเมืองบาดสี (จ.ศ. 1208))

23. ตา

"ชักล้อเลื่อนตามทางสถลมารค มีตาแต่ 2 ตา ดูไม่เห็นทิวจะพรรณาเหลือ
กำลัง

(จ.ม. เหตุความทรงจำกรมหลวงนรินทรเทวี หน้า 30)

24. ต่าง

ข้าย 4 คนลุงม้าม้า 2 ม้า 2 คน ถือทวนคนละเล่มกับม้า 20 ม้า บรรทุกต่าง
หลังละ 4 ต่าง

(คำให้การสังกักรื่องเมืองบาดสี (จ.ศ. 1208))

25. ตึน

"ถึงเจ้าพระยาตรีธรรมมาโคตกราชประดิษฐานพระอิศวรรเจ้านี้ไว้ให้ครองสัตว์
สี่ตึน ล่องตึน ในเมืองกำแพงเพชร"

(จ.ม. เหตุเรื่องสร้างพระพุทธรูปศิลา (จ.ศ. 789))

26. ตึก

"แต่ที่พระล่งมีอยู่นั้น ในลำนวอระนาโตนให้อยู่ที่ตึก 3 ตึก"

(จ.ม. เหตุระยะทางพระอุบาสีไปสังกาทริป

(จ.ค. 1116))

27. เตา

"ตะไบแต่งตัวอยู่ 2 บอกมีเตาตีเหล็ก 2 เตา"

(คำให้การสืบก๊กเรื่องเมืองบาดาล (จ.ค. 1208))

28. แตร

"ปีกลองชนะ 3 คู่ กลองมลายูลำรับ 1 แตรงอน 1 แตร"

(พระราชลาลันไปเมืองสินศรีกรุงธนบุรี (จ.ค. 1143))

29. ต้น

ต้นไม้กลีบลูกศร 3 ต้น เงินต้นหนึ่งหรือทองต้นหนึ่ง

(คำให้การขุนโกลนเรื่องพระพุทธบาท (จ.ค. 1148))

30. โต๊ะ

"ข้าพเจ้าเห็นชาวบาดาลเอาของมาช่วยใส่โต๊ะไม้กลีบลูกศร เรียงเสียดก้วยส้มข้าวต้ม
ใส่กลีบลูกศรมากพลคนละโต๊ะ 1 บ้าง 2 โต๊ะบ้าง"

(คำให้การสืบก๊ก เรื่องเมืองบาดาล (จ.ค. 1208))

31. ไตร

"กจกใหญ่อันหนึ่ง พรมกว้าง 208 ยาว 600 1 ผืน พระฉเหลี่ยมงามค 1
ผ้าไตร 30 ไตร"

(พระราชลาลัน เรื่องตั้งพระองค์เอง (จ.ศ. 1156))

32. ตำบล

"สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจึงตรัสถามว่าถ้าเมืองโพธิสัตว์และเมืองบริบูรณ์ 2 ตำบล
นี้แตกแล้ว เห็นกรุงกัมพูชาธิบดีจะเสียหรือไม่"

(พระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา ฉบับพันจันทนุมาศ

(เล่ม))

33. กุง

"มีกุงเขมยาบพื้นเขียวหุ้ม 1 กุง ตั้งบนพานถมตะทอง"

(จ.ม. เหตุว่าด้วยทูตล่ยามออกไปเจริญทาง

พระราชไมตรีกับกรุงโรม (จ.ศ. 1050))

34. ถ้วย

"ถ้วยแก้วเขียวใส่น้ำถ้วยหนึ่ง มาที่บ้านกะปัดน์ว่าฝากข้าพเจ้า"

(คำให้การสุนทัก เรื่องเมืองบาหลี่ (จ.ศ. 1208))

35. ทัพ
"ส่งทัพ 5 ทัพ ก็ยกขึ้นไป"

(พระราชพงศาวดารกรุงเก่า ฉบับหลวงประเสริฐ)

36. ทับ
"ทำทับให้พระสงฆ์อยู่สองทับ เคียงกัน"

(จ.ม. เหตุระยะทางพระอุบาสีไปสังกาทรีป (จ.ค. 1116))

37. ท่า
"เมืองกาลังจมีท่า เรือลูกค้าจอดข้างตะวันออกมีเรือเล็กท่าหนึ่ง ปาตังท่าหนึ่ง
อีกท่าหนึ่ง ออท่าหนึ่ง รวม 4 ท่า"

(คำให้การสนึกเรื่องเมืองบาหลี่ (จ.ค. 1208))

38. ทาง
"ณ ปลายปี หม้ายกลั้สงมา 5ทาง ถ้วนทั้หมื่น แก่รับกันอยู่เป็น 3 ปี
เสียพิชฌโลก"

(จ.ม. เหตุความทรงจำกรมหลวงนรินทรเทวี หน้า 6)

39. ทรีป
"ตั้งจะได้หังมาในปถมกัลปแรกตั้งแผ่นดินทรีปนั้นมีกำแพง สี่กรวาทิแลเขา
พระลุ่มรราชแลสี่ตะปะริกัตะบรพตทั้ง 7 ทรีป"

(กฎหมายตราสามดวง เล่ม 1 หน้า 9)

40. กิต

"ตุลายรัตนาประจาทังกิต 4 กิต"

(จ.ม. เหตุความทรงจำกรมหลวงนรินทรเทวี หน้า 42)

41. เท้า

"ผู้หิงยีไมีครอมหสังมาเหมือนผู้ชายเอาเท้าห้อยข่างมาข่างเดียวหัง 2 เท้า
ฮีควบไม่ตก"

(คำให้การสังกั เรื่องเมืองบาดสี (จ.ศ. 1208))

42. นาง

"พระราชทานรถเียมด้วยมาและมีนางสำหรบรถนั้นเ่มอรถ 7 นาง"

(พระราชพงศาวดารกรุงเก่า ฉบับหลวงประเสริฐ)

43. นาย

"สิงตั้งนางประตหัง 4 นาย หมีนราชขำนาณิทมุดิน หมีนอินทรรักษา หมีน
บูชำเจดีย์ หมีนศรีพุทรบาล"

(คำให้การขุนโชน เรื่องพระพุทธรบาท (จ.ศ. 1148))

44. นิ้ว

"แลใหีตัดนิ้วมือโจรแลวกขีง ไดีงมือเ็นเเสียหัง 10 นิ้ว อยำให้กุมลำตราวุรไดี"

(กฎหมายตราสามดวง หน้า 248)

45. บ้าน

"แลช่ายเอาหญิงนั้นไว้เปนเมียอยู่บ้านเรือนอื่นบ้านละคืน 2 คืน ถึง 2,3 บ้านแล้ว"

(กฎหมายตราสามดวง หน้า 273)

46. ใบ

"เจ้าฮังวะให้เอาใบบัว ใบตอง ซึ่งปลาดลานเดินโล้มูลโคไว้ั้น เอาข้าวลู่กลใส่เรียงกันไปทุกใบ"

(คำให้การมหาโคเรื่องเมืองพม่า (จ.ศ. 1172))

47. ใบ (ระใบ)

"ถูกใส่กล้องพระราชล่าสิ้นแพรตาดทอง ระใบปากแพรพิงสีแดง ลุ่งกว้างติดหูทองคำลู่กระ 7 หู ต้มลายแทงลายไหมครองสิน 3 ใบ ถูก 1"

(พระราชล่าสิ้นไปเมืองสินลุ่มัยกรุงธนบุรี (จ.ศ. 1143))

48. ประตู

"เมืองนั้นมีคู 2 ชั้น มีประตู 4 ประตู ๆ ของหนึ่ง ประตูไชยหนึ่ง ประตูน้ำหนึ่ง ประตูสี่หนึ่ง"

(คำให้การขุนโชนเรื่องพระพุทบาท (จ.ศ. 1148))

49. ปาก

"ปีนคาบศิลา 135 บอก กระสุน: 1137 ลูก ปีนศิลาปากนก 1030 ปาก ดินดำ
172 ขึ้นมาจ่าย ณ เมืองสระบุรี"

(จ.ม. เหตุเรื่องพระยาจักรี เกณฑ์กองทัพ (จ.ศ. 1172))

50. ปีก

"ปีกนก ข้างหน้า 600 ปีก ข้างใน 300 ปีก รวม 900 ปีก"

(พระราชลาลิ้นออกไปฉิมก้องพระเจ้าเกียเข็ง
(จ.ศ. 1172))

51. เปล

"แล้วเอาเปลผ้าอย่างกวนมาให้ข้าพเจ้าข้าหลวงมีชื่อคนละเปล"

(จ.ม. เหตุระยะทางพระอุบาสีไปสังกาศปี (จ.ศ. 1116))

52. แพ

"เอาไม้ไผ่ผูกแพกว้าง 10 วา ยาว 20 วา 50 แพ"

(พงศาวดารกรุงศรีอยุธยาฉบับพันล้านนามาค์ (เสริม))

53. ไพร

"ไพรซึ่งมาด้วยกันนั้นประมาณ 500 ไพร ไข่วนาเกี่ยวข้าวถือหอกบัง
คานหลวงบ้าง"

(พระราชพงศาวดารกรุงเก่าฉบับหลวงประเสริฐ)

54. ฟาก

"พระยาจักรี พระยาพระคลัง แจ่งตั้งนั้นก็แต่งทัพเป็น 2 ทัพ ทัพพระยาจักรี
เดินทางฟากตะวันออก ทัพพระยาพระคลังเดินทางฟากตะวันตก ไปขู่มอญ
ทั้งสองฟาก โดยทางทัพมอญจะยกมา"

(พระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา ฉบับพันจันทนุมาศ (เจิม))

55. ฟากทุ่ง

"รุ่งขึ้นสมเด็จพระเจ้าหงสาวดี ทรงช้างต้นพลายกามกวม สูง 7 คอก ตัวท
แดง เลดีจยกพลมาทุ่งลุมพสี ให้ทหารเดินเท้าแข่งตามท่าไม้ทั้ง 2 ฟากทุ่ง"

(พระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา ฉบับพันจันทนุมาศ (เจิม))

56. ม้า

"ช้างเครื่อง 6 ช้าง ม้า 8 ม้า เป็นทัพหน้า ให้พระยาอมราชเป็นนายกอง"

(พระราชพงศาวดารกรุงเก่า ฉบับหลวงประเสริฐ)

57. มือ

"มือถือพัดตามจ้าวคี่ทั้ง 2 มือ"

(คำให้การสั้นก๊ก เรื่องเมืองบาหลี่ (จ.ศ. 1208))

58. มม

"ให้เร่งเดินค้ายประชิดเข้าไปให้ใกล้ห้างเมือง แต่เล่นหนึ่ง 30 วา ให้ตั้งป้อม
พนมดินทั้งสี่มุม มุมละ 2 ด้าน"

(พงศาวดารฉบับกรุงศรีอยุธยา ฉบับพันศักราชมาศ (เดิม))

59. เมือง

"แล่นไป 10 วัน สิงรอบเกาะ คิดได้ 120 โยชน์ มีเมือง 16 เมือง"

(คำให้การสินทัก เรื่องเมืองบาหลี่ (ล.ศ. 1208))

60. ระทา

"เดือน 12 การพิทธีตรองเปรียง สดขุดลอยโคมลงน้ำตั้งระทาดอกไม้ใน
พระเมรุ 4 ระทา หน้า 2 โรงแ"

(กฎหมายตรา 3 ดวง หน้า 14 เล่ม 1)

61. รถ

"กับบาทหลวงคนหนึ่งคุมรถที่นั่งของโป๊ป 2 รถ ไปรับทูตานุทูตสยามตามธรรมเนียม"

(ล.ม. เหตุว่าด้วยทูตสยามออกไปเจริญทางพระราชไมตรี
กับกรุงโรม (ล.ศ. 1050))

62. แรต

"มีลูกข้างอย่างย่อ 3 ข้าง พระราชทานไปเป็นพาหนะพระที่นั่งสำหรับ
พระราชโอรสพระเจ้ากรุงฝรั่งเศส ทั้ง 3 พระองค์ กับแรต 2 แรต เป็นต้น"

(ล.ม. เหตุว่าด้วยทูตสยามออกไปเจริญทางพระราช
ไมตรีกับกรุงโรม (ล.ศ. 1050))

63. ร้อง

"มาตราหนึ่ง ผู้ใดสักโยน้ำในนาทำนออกเสียให้ไหม 12,000 ถ้าพินคินนา
ทำนให้น้ำออกเสียให้ไหมร้องละ 130,000"

(กฎหมายตราสามดวง เล่ม 3 หน้า 106)

64. ศีรษะ

"มีศีรษะคนโบราณอยู่ ศีรษะหนึ่งใหญ่ประมาณ 8 ก้า"

(คำให้การขุนโกลน เรื่องพระพุทธรบาท (ล.ศ. 1148))

65. สระ

"เข้าไปสัก 10 วา มีสระ ๗ หนึ่งกว้างยาวประมาณ 2 เส้น"

(คำให้การสินทัก เรื่องเมืองบาหลี (ล.ศ. 1208))

66. สะพาน

"แล้วให้ทำสะพาน เรือกข้ามแม่น้ำ 3 สะพาน"

(พงศาวดารกรุงศรีอยุธยาฉบับพันสันทนุมาศ (เสิม))

67. ลำยยู

"เอารูปนกยูงทำด้วยไม้โตเท่าไก่ปัดทองทั้งตัว มีลำยยูติดอยู่ที่หลังนกยูง 2 ลำยยู"

(คำให้การสินทัก เรื่องเมืองบาดาล (จ.ศ. 1208))

68. สี

"แล้วเอาแพรสี เขียวสี แดง สีเหลือง สีคราม สีขาว เหินบ เอว ข้างละ 5 สี"

(คำให้การสินทัก เรื่องเมืองบาดาล (จ.ศ. 1208))

69. เล่า

"มีเล่า ตะลุง ข้าง เผือก โคก ปราสาท เล่า หนึ่ง"

(คำให้การขุนโชน เรื่องพระพุทธรบาท (จ.ศ. 1148))

70. หาง

"หาง นกยูง ข้าง หน้า 10 หาง ข้าง ใน 5 หาง รวม 15 หาง"

(พระราชลาล์นออกไปสมทังพระเจ้าเกียเข็ง
(จ.ศ. 1172))

71. หีบ

"พระราชลาล์นนั้น เข็กลง ใน หีบ ทอง คำ หมา แข็ง แรง หีบ 1"

(จ.ม. เหตุว่าด้วยทูตสยามออกไปเจริญทางพระราช
ไมตรีกับกรุงโรม (จ.ศ. 1050))

72. หอ"เผาค่ายพม่าซึ่งประชิดเมืองปากตะวันตกใหม่ขึ้นค่ายหนึ่ง หอรบ 2 หอรบ"

(จ.ม. เหตุร้ายวันทัพกรุงธนบุรี (จ.ศ. 1143))

73. หู"ระไบแพรพั้งสีแดง ถู่งกว้างติดท่อน้ำเกลือยง 8 หู"

(พระราชลาลิ้นไปเมืองสินศรีกรุงธน (จ.ศ. 1143))

74. หัวเมือง

"บัดนี้ทัพเราเตรียมอยู่ ณ ทุ่งยางขอด พร้อมอยู่แล้วให้ยกไปตั้งปากโมก เอา

แต่ทัพหัวเมืองตรี สัตวา 23 หัวเมือง เป็นคน 50,000"

(พระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา ฉบับพันสมานมาศ (เสิม))

75. เหมือง"รักษาราชการอยู่ที่เมืองยะลา นั้นได้ไก่อ่นสร้างเหมืองตีบุกไว้ในเมืองยะลา6 เหมือง"

(พงศาวดารเมืองปัตตานี (จ.ศ. 1131))

76. เหรียญแลพระราชทานเหรียญทองคำแลเหรียญเงินกับบุตรานุบุตรสยามทั้ง 3 นาย ๆ ละ2 เหรียญ

(จ.ม. เหตุว่าด้วยบุตรสยามออกไปเจริญทางพระราช

ไมตรีกับกรุงโรม (จ.ศ. 1050))

77, หลุม

"ข้างหลังโกศลาดพอนันได้ลงได้ง่าย ประมาณหลุมสุดท้ายข้างเหนือสัก

150 หลุม"

(คำให้การขุนแก้ว เรื่องเมืองบาดาล (จ.ศ., 1208))

2. คำลักษณนามที่ไม่เข้ากับคำนาม หมายถึงคำลักษณนามที่มาจากคำนามและใช้
 หน้าหน้าประกอบกับคำนามและคำกริยา ในกรณีที่ใช้ประกอบกับคำนาม จะมีรูปไม่เข้ากับคำนาม
 ที่คำลักษณนามนั้นใช้ประกอบ เช่น กระต๊าก 1 แผ่น ข้าว 3 ฟ่อน ทางกว้าง 3 วา คำลักษณนาม
 ที่ไม่เข้ากับคำนามในสมัยอยุธยา มีจำนวน 118 คำ ใช้ประกอบกับคำนาม 101 คำ คือ กระบอง
 กระบุง กัด้า กล้อม กิ่ง ก้อน เกียน ขวด ข้าง เข็ด คณะ คนโท เครื่อง คัน คาบ*
 คู้ ค้าง ค่อง คำ ลอบ ชัน ชิ่ง* เขือก ชอง ตำน ดอก ดุล ดวง ตะบะ ตลับ ตรา ตุ่ม ตม ตัน
 ตัว เต้า ไตร ต่ำลึง เต้า ถោ แลบ แลว ทะลาย ทะนาน ท่อน แทง บรรทัด บาท* ใบ
 ประการ ปล้อง ผืน แผ่น ผ้าย พระองค์ พระธรรมชั้นร์ โพิ โพง เฝียง ฟ่อน เฝียง กวาง
 ภาด เม็ด ไม้ ยอด รวด รัว รูป ราง เรือน เรือง ส่าง สิ้น ลูก เล่ม แล้ง สำ ล่ากล้อง
 ล่าหาบ วง ล้าง ลักาน ฉ้าย ล้าง เล้น ล้วน ล้วนกิ่ง ล่ารับ หีบ หัว ห้อง แห่ง ไทโย หมู
 หล้าง เหยียน หลุย องค์ อั้ง และใช้ประกอบกับคำกริยา ๑๘ คำ คือ คราว ครั้ง
 คาบ คืบ งวด ชิ่ง ถ้ำ ถี นัว* บาท มือ ลว วา คอก ล้าง เล้น หน องคูลี
 ตัวอย่าง คำลักษณนามที่ไม่เข้ากับคำนามและใช้ประกอบกับคำนาม

* คาบ ชิ่ง บาท หีบ นัว เป็นคำลักษณนามที่ใช้ประกอบได้ทั้งคำนามและ

คำกริยา

1. กระบอก

"หลวงราชโยธาเทพ คุมเอาปืนใหญ่รางเกวียน 8 กระบอก ลงไป ๗ ค่าย ปากน้ำคิงฟากตะวันตก"

(จ.ม. เหตุร้ายวัน ทัพล้อมกรุงธนบุรี (จ.ศ. 1143))

2. กระทง (กทง)

"มาตราหนึ่ง วิวาท ต่ำตึงกัน โทษ 9,10 กทง ฆาให้เรียกกทงใหม่"

(กฎหมายตราสามดวง เล่ม 2 หน้า 184)

3. กระบุง

"แลเข้าเปลือกที่เมืองไชยภูมิพวกครัว เอาไปมัดมีอยู่เรือนละ 300 กระบุง 400 กระบุงทุกเรือนหาได้จุดเผาไหม้"

(จ.ม. เหตุเรื่องปราบขบถเวียงจันทน์ (จ.ศ. 1189))

4. กล้ำม

"ณ คักราช 1164 ปีจอ นักษัตร สัตราคัก เจ้าฮังวะให้เรียกเอาเงินแก่ราชบุตร 10 เรือน เอา 33 บาท 3 สลึง 3 เฟื้อง 3 ไพ 3 กล้า 3 กล้ำม"

(คำให้การมหาโค เรื่องเมืองพม่า (จ.ศ. 1172))

5. กล้า

"ณ ศักราช 1164 ปีจอ นักษัตร ศัตราคัก เจ้าอั้งวะให้เรียกเอาเงินแก่ราษฎร
10 เรือน เอา 33 บาท 3 สลึง 3 เฟื้อง 3 ไพ 3 กล้า 3 กล้าม"

(คำให้การมหาโคตเรื่องเมืองพม่า (จ.ศ. 1172))

6. กึ่ง

"งาข้างข้างหน้า 4 ล้าหาบ 12 กึ่ง 3 บาท"

(พระราชสาส์นออกไปตั้งกองพระเจ้าเกียแซง (จ.ศ.
1174))

7. ก้อน

"ถ้าน้องเรามือออกมาจะให้ทหารถือมูลดิน แต่คนละก้อนถมเมืองเสียให้เต็ม
แต่หน้าพิกาเดียว "

(พระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา ฉบับพันจันทนุมาศ (เจิม))

8. เกวียน

"สิ้นฉายเป็นหอยเดียว ลูกเรือ 37 คนบรรทุกสินค้าเกวียน 150 เกวียน"

(คำให้การจีนก๊กเรื่องเมืองบาทลี (จ.ศ. 1208))

9. ขวด

"ถ้าเอาผีไปชดไว้นาคีไรณาเรือกล่นทำน ให้ผี เล่าขวดหนึ่ง ไก่ตัวหนึ่ง "

(กฎหมายตราสามดวง เล่ม 3 หน้า 182)

10. ข้างหรือค่าง

"อธิบายความว่า เมื่อคู่ความทั้งสองค่าง มาถึงแล้วอย่าให้พิจารณาบังคับบัญชา
ข้อคดีโดยปราศหยาอาสัจ"

(กฎหมายตราสามดวง เล่ม 1 หน้า 19)

11. เข็ด

"เพลาเป็นสัดแจงชนหมากไล่โตะไม้เอาด้ายมาต่อ ๆ กันเข้า 3 เข็ด
แล้วลงบนโตะไม้"

(คำให้การสินทักเรื่องเมืองบาดสี (จ.ศ. 1208))

12. คณะ

"แลพระล้งขี้ บวชโดยเสด็จทั้งสี่คณะ 2348 พระองค์"

(จ.ม. เหตุว่าด้วยเรื่องสร้างพระพุทธรูปยาคาลอง

(จ.ศ. 1042))

13. คนโท

"การพิธีนี้ยอมสำนามสำหรับสำนามเหมบัตร์ ทอส์วลิตลหัตถาราน้ำอบ 16 คนโท
น้ำดอกไม้ม 16 คนโท "

(กฎหมายตราสามดวง เล่ม 1 หน้า 134)

14. เครือ

"ถ้าสักกะพร้าวทะเลลายหนึ่งให้ไหมแปนเบี้ย 15000 ถ้าสักกล้วยเครือหนึ่งให้ไหมแปนเบี้ย 15000"

(กฎหมายตราสามดวง เล่ม 3 หน้า 278)

15. ศัน

"ในบุคบกมีสัตว์ตั้งเคียงข้างละ 2 ศัน"

(จ.ม. เหตุว่าด้วยขุดถ้ำยามออกไปเจริญทางพระราชไมตรีกับกรุงโรม (จ.ศ. 1050))

16. คาบ

"อยู่มา สมัย คาบหนึ่ง ส้มเตลอามรินทรเทวราช เสด็จลี้ภัยหนีอภัยพิภพพลเสลาอาคัน ไตรัมไม้กัทยปาริกชาติ"

(กฎหมายตราสามดวง เล่ม 1 หน้า 44)

17. คู่

"พระ ศักร าร เฝือก ผู้ ทั้ง คู่ ล้ม"

(จ.ม. เหตุความทรงจำกรมหลวงนรินทรเทวี หน้า 31)

18. คั้ง

"ครั้นเพลาย่ำย หม่าเผาป่าขึ้นใกล้ปากน้ำ ติงเข้าไป 3 คั้ง สิงดำรัสให้
หลวงวิสูตรโยธามาตย์ หลวงราชโยธาเทพ คุมเอาปืนใหญ่รางเกรียน
3 กระบอก"

(จ.ม. เหตุรายวันทัพสมัยกรุงธนบุรี (จ.ศ. 1143))

19. ค่อง

"โก่พิกโย่ล้ำม ค่องออกลูกเป็น 6 ตัว "

(พระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา ฉบับหลวงประเสริฐ)

20. คำ

"ครั้นเสด็จทูลน้ำล้างพระบาทเสด็จออกเสด็จเฝ้ากล่อมม้านั่งคี่ะ ผ้าพอกโดย
กล่อมม้านั่งคี่ะหมาก 3 คำ เอาคี่ะรับ "

(กฎหมายตราสามดวง เล่ม 1 หน้า 139)

21. ฉบับ

"แลข้อสั่งณาทั้งนี้เรียนเป็นสามฉบับทุกภาษา"

(คำจากพระเจดีย์ศรีสองรักษ์เมืองด่านซ้าย (จ.ศ. 922))

22. ขึ้น

"สูตรทอง สูตรนางบรรจง เขี่ยมทรงอย่างปรากฏปราสาทเทวราชประนมกร 9 ขึ้น"

(จ.ม. เหตุความทรงจำกรมหลวงนรินทรเทวี หน้า 9)

23. ซึ้ง

"ประทานเงินคนละ 1 ซึ้ง ให้บังสุกุลตัวทองคนละ 1 บาท"

(จ.ม. เหตุความทรงจำกรมหลวงนรินทรเทวี หน้า 5)

24. เชือก

"ข้าพเจ้ากับอายปัสตุมไพร่ 400 คน ปีนคาบศิลา 49 บอกกับข้าง 40 เชือก ลงไปชนเข้า ณ บ้านลาด"

(จ.ม. เหตุเรื่องปราบขบถเวียงจันทน์ (จ.ศ. 1189))

25. ซอง

"แล้วข้าพเจ้าตัดซ็อกกระทะ 500 เกว สีเสียด 200 บาท ถ้วยข้าม ใหญ่น้อย 1000 ซอง"

(คำให้การสังกักรื่องเมืองบาดสี (จ.ศ. 1208))

26. दान

"มีกาแพงดินล้อมบ้านกว้างประมาณ 10 เส้น สูงประมาณ 5 คอกเศษ ทำหลังคาบนกาแพงมุงแฝกให้ร่มฝนรอบทั้ง 4 ด้าน"

(คำให้การสังกักรื่องเมืองบาดสี (จ.ศ. 1208))

27. ตอก

"หอก 2 ฎ ดาวทองค่า 109 ตอก ขาด 5 ห่อ เล่น 10 ห่อ"

(ร่างตราถึงเจ้าเมืองเชียงใหม่ (จ.ศ. 1164))

28. ตุล

"ข้าพเจ้าจึงเรียกสินนายเรือปลาเข้ามาว่าจ้างโดยลารไปเมืองใหม่เป็นเงิน

16 ตุล"

(คำให้การสินทัก เรื่องเมืองบาดสี (ล.ค. 1208))

29. ดวง

"ถึง 7 วันทำงานยอดค้ำได้แหวนเนาวรัตน์ 9 ดวง"

(กฎหมายตราสามดวง เล่ม 1 หน้า 153)

30. ตะบะ

"ดอกจันทร์ กานพลู พลู 4 ตะบะ กับขนม 5 สิ่ง"

(จ.ม. เหตุระยะทางพระอุบาสีไปสังกาทริป (ล.ค. 1116))

31. ตลับ

"กระบี่บังทองเล่ม 1 เครื่องทอง กระโถน 1 ใบ ปรอบ 1 ตลับ"

(ร่างตราถึงพระยาไทรบุรี (ล.ค. 1173))

32. ตรา

"ผ้าไหมแดงปักกว้าง ข้างหน้า 10 ตรา ข้างใน 4 ตรา รวม 15 ตรา"

(พระราชลาล์นไปเมืองสินครั้งรัชกาลที่ 1

ล.ค. 1146)

33. ตุ้ม

"ตั้งน้ำสุรามฤตย 3 ตุ้ม ตั้งข้าง 3 ศิศ"

(กฎหมายตราสามดวง เล่ม 1 หน้า 149)

34. ตน

"สิ่งมีพระมหากษัตริย์อารายเจ้า 2 พระองค์ ทรงนามกรชื่อว่าพระยา
ธรรมากราย 1 ตน เป็นอาลัยในเมืองสุนทรบุรีศรีรัตนาคณะหุด"

(คำจากฤกพระเจดีย์ศรีสองรัช (จ.ค. 922))

35. ตัน

"เครื่องบูชา เล่าศิลาบัว แกะลายเครื่องวลัยทั้ง 8 ตัน ไว้หน้าอุโบสถ"

(จ.ม. เหตุความทรงจำกรมหลวงนรินทรเทวี หน้า 42)

36. ตัว

"เรือทอกล่มอยู่ 4 ตัว ลู่มอยู่ ประมาณ 3 ยามเศษสิงหาย ลมพายุ"

(คำให้การสินทักเรื่องเมืองบาดาล (จ.ค. 1208))

37. เต้า

น้ำดอกไม้เทศ ข้างหน้า 60 เต้า ข้างใน 30 เต้า รวม 90 เต้า"

(พระราชลาล์นไปเมืองสุนครังรัชกาลที่ 1

จ.ค. 1146)

38. ไตร"แล้วทรงพระกรุณาให้เย็บผ้าสั้วให้ได้ 1000 ไตร บวญพระสงฆ์ไว้ฝ่ายเหนือ"

(จ.ม. ๒๒๓รายวันที่หอกรุงธนบุรี (จ.ศ. 1143))

39. ตำลึง"พระมหามงคคเฑษณี ได้เงินเดือน ๆ ละ 4 ตำลึง 10 สลึง

(คำให้การขุนโขนเรื่องพระพุทธรบาท (จ.ศ. 1148))

40. ถั่ง" เหล่าแดงอาหนี 10 ถั่ง เป็นเงิน 120 เหรียญ "

(สำเนาใบบอกพระยานคร (จ.ศ. 117๕))

41. เถา"แล้วข้าพเจ้าเจ้าฮิว กระทะ 500 เถา สีเสียด 200 บาท

(คำให้การสินทักเรื่องเมืองบาดสี (จ.ศ. 1208))

42. แถบ" แพรหงอนไก่อลายพื้นดำมีหน้า 3 แถบ"

(พระราชลาล้านมีไปมากับกรุงศรีสัตนาม (จ.ศ. 1172))

43. แถวทางประมาณ 200 เส้นเศษ มีบ้าน 2 แถว มีต้นไม้ทั้ง 2 ฝาก

(คำให้การสินทักเรื่องเมืองบาดสี (จ.ศ. 1208))

44. ทะลาย

" มาตรการหนึ่งสักหยากทำนทะลายหนึ่งถึง 10 ทะลาย "

(กฎหมายตราสามดวง เล่ม 3 หน้า 278)

45. ทะนาน

" ให้ตั้งขรินเข้าเบ็ย 3300 เข้าล้าร 3 ทะนาน "

(กฎหมายตราสามดวง เล่ม 3 หน้า 176)

46. ท่อน

" แลเสาใหญ่รอบ 3 ก่า หักออกก็ลงมากะทบเพลลาไบขึ้นกลางหักเป็น 3 ท่อน"

(จ.ม. บัณฑิตระยะทางพระอุบาสีไปสังกาทรีป (จ.ค. 1116))

47. แท่ง

" เขียวคาม 50 ห่อ ฝุ่น 10 ห่อ มิก 200 แท่ง"

(ร่างตราถึงเจ้าเมืองเชียงใหม่ (จ.ค. 1168))

48. บั้งทัด

" หมื่นล่วลัดอักษรจากฤพระรราชล้าล้นไปกรุง เวียดนามด้วยกระดาษฝรั่ง 4 แผ่น

เป็นอักษร 46 บั้งทัด"

(พระรราชล้าล้นเรื่องตั้งพระองค์เอง (จ.ค. 1156))

49. บาท

"เงินในคสังในหาย 2000 เหรียญ ๆ ละ 1 บาท 3 สิ่ง 1 เพ็อง"

(จ.ม. เหตุความทรงจำกรมหลวงนรินทรเทวี หน้า 12)

50. ใบ

"ทรงสร้างไว้ ณ หอพระมนเทียรธรรม ทรงไว้ตุ้ม 3 ใบ ลายกำมะลอใบ 1"

(จ.ม. เหตุความทรงจำกรมหลวงนรินทรเทวี หน้า 42)

51. ประการ

"ด้วยสีสันดานชื่อแลตั้งอยู่ในศีล 5 ประการ ศีล 8 ประการ"

(กฎหมายตราสามดวง เล่ม 1 หน้า 40)

52. ปล้อง

"แล้วเอาไม้ไม้สำโตประมาณ 2 กำตัดเป็นกระบอกลายปล้องหนึ่งเท่ากัน
4 กระบอก"

(คำให้การสังกั เรื่องเมืองบาดสี (จ.ศ. 1208))

53. ผืน

"ผ้าขาว 5 สืบ 2 ผืน เปด 2 ตัว โกผู้ 2 ตัว"

(กฎหมายตราสามดวง เล่ม 2 หน้า 107)

54. แผ่น

"ทัพเจ้าราชทูตให้เงินตรา 2 บาท ลูกตง 2 แผ่น"

(จ.ม. เหตุระยะทางพระอุบาสีไปสังกาทรีป (จ.ค. 1116))

55. ฝ้าย

"ไวยการนา 10000 กินเมืองทัง 4 ฝ้าย"

(กฎหมายตราสามดวง เล่ม 1 หน้า 73)

56. พระองค์

"สมเด็จพระพุทธเจ้าหลวงพระอัยกาธิราช ทั้ง 2 พระองค์ เสด็จพระราชดำเนิน
พลทัพ 20 หมื่น"

(จ.ม. เหตุความทรงจำกรมหลวงนรินทรเทวี หน้า 17)

57. พระธรรมขันธุ์

"ดำรัส ว่า ฝ้าย พุทธ จักร นั้น พระ ไตร ปิฎก แปด หมื่น สี่พัน พระ ธรรม ขันธุ์"

(กฎหมายตราสามดวง เล่ม 1 หน้า 2)

58. ไพ

"เจ้า อั้ง วะ ให้ เรียก เอา เงิน แก้ ราช กฎ 10 เรือน เอา 33 บาท 3 สลึง
3 เฟื้อง 3 ไพ"

(คำให้การมหาโคเรื่องเมืองพม่า (จ.ค. 1172))

59. เพียง

"ทำนุให้ท้ายวัน หมุดตัวหนึ่ง เปดตัวหนึ่ง เล่าเพียงหนึ่ง"

(กฎหมายตราสามดวง เล่ม 3 หน้า 110)

60. โพง

"ไบศรีล้ารับหนึ่ง เปด 1 ไก่ 1 เล่า โพง 1 เรือนวงหนึ่ง"

(กฎหมายตราสามดวง เล่ม 3 หน้า 183)

61. พื่อน

"แล เข้าออกรวงแล้วมีผู้สักเกี่ยวเอาไปทำนุให้หม พื่อนละ 11000"

(กฎหมายตราสามดวง เล่ม 3 หน้า 104)

62. เพื่อง

"เงินในคสังในหาย 2000 เหรียญ ๆ ละ 1 บาท 3 สลึง 1 เพื่อง"

(จ.ม. บหตุความทรงจำกรมหลวงนรินทรเทวี หน้า 12)

63. กาง

"เล่าไหว เทพารักษข้าวละ สอง กาง เล่าเลี้ยงกระลาการข้างละสองกาง"

(กฎหมายตราสามดวง เล่ม 2 หน้า 108)

64. ภาค

"มาตราหนึ่ง ต่่านา 400 ลงมาถึงนา 10 ตายไข ให้ปันทรพ มัรดกเป็น 3 ภาค ๆ หนึ่งให้แก่อิดา มานดาผู้ตาย"

(กฎหมายตราสามดวง เล่ม 3 หน้า 58)

65. เม็ด

"แลมีเพรใหญ่ 2 เม็ด ราคาแพงประดับในวงขอบเหรียญ 1 เหรียญนั้น"

(จ.ม. เหตุว่าด้วยเหตุสลายออกไปเจริญทางพระราช
ไมตรีกับกรุงโรม (จ.ศ. 1050))

66. ไม้

"พระราชทานเงิน 10 ตำลึง แพรตัวน ไม้หนึ่ง ข้าวหาบ 1 หมูหนัก 10 ชั่ง
ไม้เท้าอัน 1"

(พระราชลาลันไปเมืองจีนครั้งรัชกาลที่ 1 จ.ศ. 1152)

67. ยอด

"นอระมาดข้างหน้า 6 ยอด ข้างใน 3 ยอด รวม 9 ยอด"

(พระราชลาลันรัชกาลที่ 1 (จ.ศ. 1148))

68. ราง

"ขลุ่ยคันหนึ่ง มองราง รางหนึ่ง รางทำเหมือนรางระนาด"

(คำให้การสังกักรื่องเมืองบาหลี (จ.ศ. 1208))

69. ริ้ว

"กรมรักษาพระองค์ลารวมเลื้อตามบัญญัติศักดิ์ โผกผ้าสีถือหอก ดินกระบวน 4 ริ้ว"

(กาตบฟ้องต่อเรื่องหม่อมเหม็นเป็นกบฏ สมัยรัชกาลที่ 2
(จ.ศ. 1171))

70. รูป

"แล้วให้ลงมาอาราธนารับพระสังข์ราชำคณะและอันดับ 50 รูป ณ กรุงธนบุรี"

(จ.ม. เหตุรายวันทั้กรุงธนบุรี (จ.ค. 1143))

71. โรง

"มีคนซักสายหุ่นกระดิกไต้เหมือนคนโรงหนึ่ง 40 ตัว"

(คำให้การสินกั๊กเรื่องเมืองบาดสี (จ.ค. 1208))

72. เรือน

"ณ ศักราช 1164 ปีจอ นั้กษัตร์ สัตวาคัก เจ้าฮังวะให้เรียกเอาเงินแก่ ราษฎร 10 เรือน เอา 33 บาท 3 สลึง 3 เฟื้อง"

(คำให้การมหาโตเรื่องเมืองพม่า (จ.ค. 1172))

73. เรื่อง

"อนึ่งคดีเรื่องเตียวกันมันผู้เจ็บฟ้องแล้ว ๆ ชาติพี่น้องและผู้อื่นมาฟ้องช่วยกัน กล่าวโทษจำเลย"

(กฎหมายตราสามดวง เล่ม 2 หน้า 183)

74. สิ่ง

"ยาเส้นยาว 10 สิ่ง ราคาสิ่งละ 6 เหรียญ"

(สำเนาใบออกพระยานคร (จ.ค. 1171))

75. สิ้น

"ถัดมาล้มเด็จพระภรรยาเจ้าทั้งสอง เสียมขลิบเบา คำมเหยี่ 7 สิ้น"

(กฎหมายตราสามดวง เล่ม 1 หน้า 131)

76. ลูก

"ให้เจ้าพนักงานคุมเป็นคาบศิลา 135 บอกระสุน 1137 ลูก"

(หนังสือเจ้าพระยาจักรี กษัตริย์กองทัพหัวเมือง (จ.ศ. 1172))

77. เล่ม

"ตั้งขุนหมื่นกรมการตามลู่เนาศักดิ์เมืองชลบุรีแล้วพระราชทานกระบี่
บังเงินเล่มหนึ่ง"

(จ.ม. เหตุร้ายวันพฤหัสบดี (จ.ศ. 1143))

78. แล้ง

"เข้าลานเข้าจ้าวข้างละ 2 แล้ง เข้าลาลเข้าเหนียวข้างละ 2 แล้ง"

(กฎหมายตราสามดวง เล่ม 2 หน้า 108)

79. สำ

"แล้วเปลี่ยนไปลงกำบับนรปลีก ๆ สำใหม่"

(จ.ม. เหตุว่าด้วยทูตสยามออกไปเจริญทางพระราช

ไมตรีกับกรุงโรม (จ.ศ. 1050))

80. สำกล้อง

"แล้วพระกปิตันพาดิยส์ดไต้ป็นแฝด 7 สำกล้อง บอก 1"

(ร่างตราถึงพระยาไทรบุรี (จ.ศ. 1173))

81. สำหาบ

"งาข้างข้างหน้า 4 สำหาบ 12 กิ่ง"

(พระราชลัญจกรออกไปตั้งกองพระเจ้าเกียเข็ง
(จ.ศ. 1172))

82. วง

"พิณพาทย์ ทำบุ่อ่าสัก 100 วง จลองพระพุทธรองค้ ยืนวงลัโมลร์"

(จ.ม. เหตุความทรงจำกรมหลวงนรินทรเทวี
หน้า 46)

83. ล่สิ่ง

"เจ้าฮังวะให้เรียกเอาเงินแก่ราษฎร 10 เรือน เอา 33 บาท
3 ล่สิ่ง"

(คำให้การมหาโค เรื่องเมืองหม่า (จ.ศ. 1172))

84. ล่สถาน

"วิวาทยกตีกันในพระราชวังศาลาสุกขุนโทษ 4 ล่สถาน ๆ หนึ่งให้ไหมตรีคุณ
ล่สถานหนึ่งให้ไหมทริคุณ"

(กฎหมายตราสามดวง เล่ม 1 หน้า 97)

85. สำ

"สำโหมม แดงกรองสิน 2 สำ"

(พระราชดำล้นไปเมืองสินครั้งกรุงธนบุรี (จ.ศ.1143))

86. สิ่ง

"ถ้าดอกไม้ดอกหนึ่งก็ดี ของ สิ่งหนึ่งก็ดีให้โหมมทริฎณ"

(กฎหมายตราสามดวง เล่ม 1 หน้า 96)

87. เส้น

"ถ้าแผ่นดินพระนครคืออยุธยายังเป็นของพระนเรศวรอยู่ก็อย่าให้ลวงแดน
เข้าไป แต่หน้า เส้นหนึ่งก็อย่าได้ทำอันตรายเสีย"

(พระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา ฉบับพันนุนมาต (เจิม))

88. ส่วน

"ถ้าผู้กล่าวคดีชณะคดี สินไหมนั้นพระองค์ให้ทำสินไหมนั้นเปน 3 ส่วน"

(กฎหมายตราสามดวง เล่ม 2 หน้า 63)

89. ส่วนกึ่ง

"มาตราหนึ่ง ถ้าพิรยอันพระราชทานให้ได้รับราชการให้ได้ทรัพย์ 4 ส่วนกึ่ง "

(กฎหมายตราสามดวง เล่ม 3 หน้า 27)

90. สำรับ

"ข้างในคนละ 10 ตำลึง ผ้าคนละ 2 สำรับ"

(จ.ม. เหตุความทรงจำ กรมหลวงนรินทรเทวี
หน้า 47)

91. ตีบ

"ทองอังกฤษ 1000 ม้วน ไหมทอง 50 ตีบ ผ้าขาว 50 พับ"

(คำให้การสังกักรื่องเมืองบาหลี (จ.ศ. 1208))

92. หิ้ว

"ให้มันแต่งเข้าตอกดอกไม้รูปเคียน ผ้า หิ้วหนึ่งเล่าเข้าเปดโกไหวสับไป"

(กฎหมายตราสามดวง เล่ม 2 หน้า 236)

93. ห้อง

"ปลูกเรือนไฟประทาน 5 ห้อง พระโรง 7 ห้อง"

(กฎหมายตราสามดวง เล่ม 1 หน้า 152)

94. แห่ง

"แลหมีได้ไปทางไกลผู้อ้างจะนำไปสถานที่อื่นใช้ให้นำไปแต่สามแห่ง"

(กฎหมายตราสามดวง เล่ม 2 หน้า 88)

95. ไหย

"แล้วให้เอาผู้ร้ายแต่งหมู ตัวหนึ่ง เปดตัวหนึ่ง เล่าไหยหนึ่ง"

(กฎหมายตราสามดวง เล่ม 3 หน้า 108)

96. หมู

"ขุนหมื่นพันทนายเวร แลไพร่ หนึ่งกางเกงสรวมเสื้อเสนาฎฎหมวกหนึ่งถือปืนคาบศิลาปลายหอกวางแนว หมูหนึ่ง กรมท่าลู่อือธนู หมูหนึ่ง"

(กาคาบฟ้องข้าวเรื่องหม่อมหมื่นเป็นกบฏ
สมัยรัชกาลที่ 2 จ.ศ. 1171)

97. หสัง

"มีโรงข้างหน้านอกกำแพง 3 หสัง ๆ หนึ่งชื่อประมาณ 9 คอก"

(คำให้การสินทัก เรื่องเมืองบาหลี่ (จ.ศ. 1208))

98. เหรียญ99. หลุย

"เสียค่าจุกกับค่าจ้างขนเป็นเงิน 16 เหรียญ 2 สลึง 7 หลุย"

(สำเนาใบบอกพระยานคร (จ.ศ. 1171))

100. องค

"ใส่พระธำมรงค์ 3 องค ทุกนิ้วพระหัตถ์"

(กฎหมายตราสามดวง หน้า 132)

101. ฮัน

"พื้นดินสูงประมาณคอกหนึ่งมีครู่ตั้งไว้ 2 ฮัน

(คำให้การสนทีกเรื่องเมืองบาดาล (จ.ค.1208))

คำสัทขณนามที่ไม่เข้ากับคำนามที่ใช้ประกอบกับคำกริยามี 17 คำ ได้แก่ คราว
ครั่ง คบ งวด ชั่ง ถ้ำ ที นัว บาท มือ ลา วา คอก ลั้ง เล้น หน

1. คราว

"เจ้าอนุวงศ์เป็นคนมีความสามารถ เคยได้คุมกองทัพเมืองเวียงจันทน์ไปช่วยรบ
พม่าทางเมือเชียงแสนมีบำเหน็จความชอบถึง 2 คราว"

(จ.ม. เหตุเรื่องปราบขบถเวียงจันทน์ (จ.ค. 1189))

2. ครั่ง

"ข้าพระพุทธเจ้าสิ่งทวงเอาหนังสือของข้าพเจ้า 2 ครั่ง 3 ครั่ง ส้มม่วง
ก็หาให้ข้าพเจ้าไม่"

(คำให้การของเจ้าฟ้า เรื่องหนังสือ)

(จ.ค. 1175))

3. คาบ

" อนึ่งให้นายมหาดไทยตรวจดูความทุกกระทรงปีละ 3 คาบ"

(กฎหมายตราสามดวง เล่ม 2 หน้า 131)

4. ศับ

"สิ่งลุ่มเต็จพระนเรศวรเป็นเจ้า ก็ทรงพระแสงปืนนกสับยาว 9 ศับ อิงไป
ต้องลุ่มกำมาตาย"

(พระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา ฉบับ
พระสังกรพรรดิพงศ์ จาด)

5. งวด

"สิบเงินเป็นพระศรัทธาอากาศทำปีละ 10 ยี่ง สิ่ง เงิน ปีละ 4 งวด "

(จ.ม. เหตุรัชกาลที่ 2 เรื่องสั่งปฎิธิเงินล้วยอากาศ
ลุ่มรา (จ.ศ. 1171))

6. ยี่ง

"แพรวตัวไม้หนึ่ง ง้าวหาบ 1 หมู หนัก 10 ยี่ง ไม้เท้าอัน 1"

(พระราชล่ำสันไปเมืองสนครั่งรัชกาลที่ 1
จ.ศ. 1152)

7. ถ้ำ

"ถ้ำเจ้าเงินเจ้านี่ หนีรับถึงสาม ถ้ำ ให้ร้องฟ้องประทับส่งไปเจ้ากระทรวงแพ่ง
กระเล่ม"

(กฎหมายตราสามดวง เล่ม 2 หน้า 34)

8. ศู

"ยึดหลักเอาไม้พาดบ่าไว้ตั้งมอง 3 ศู"

(กฎหมายตราสามดวง เล่ม 1 หน้า 113)

9. ฉิว

"ทัพเจ้าเห็นนุ่งผ้าไหมตาโต 3 ฉิว"

(คำให้การสังกักรื่องเมืองบาดสี (จ.ศ. 1208))

10. บาท

"เกลือ 150 เกวียน น้ำมันมะพร้าว หนัก 300 บาท ครั้ง หนัก 100 บาท
น้ำตาลตาหนัก 400 บาท แพรสีนเอา 200 ม้วน"

(คำให้การสังกักรื่องเมืองบาดสี (จ.ศ. 1208))

11. มือ

ถ้าผู้นี้นั่งนามผู้อาพาร ๆ มีปรกดิถ้อยศำ ยังยินอยู่ถึง 3 มือ 3 ทน

(กฎหมายตราสามดวง เล่ม 3 หน้า 57)

12. ลา

"ถ้าเสด็จลงเป่าแตรให้ 3 ลา"

(กฎหมายตราสามดวง เล่ม 1 หน้า 14)

13. วา

"ให้รี้ส่งหน้าไปดูที่หอพระราชสาส์น ๆ นั้นเป็นตึก ชื่อ 3 วา ยาว 7 วา"

(จ.ม. เหตุระยะทางพระอุบาสีไปสังกาทวีป

(จ.ศ. 1116))

14. คอก

พระสุบรรณปฏิภักกว้าง 6 นิ้ว ยาว คอก เศษ ม้วนบรรณไว้ในผอบทองคำ
ลงยาราชยาวดีอย่างใหญ่ "

(จ.ม. เหตุว่าตัวขุดสยามออกไปเจริญทาง

พระราชไมตรีกับกรุงโรม (จ.ศ. 1050))

15. สลึง

"ดินฝรั่ง 2 ถัง หนัก 99 สลึง เป็นเงิน 45 เหรียญ"

(สำเนาใบบอกพระยานคร (จ.ศ. 1171))

16. เส้น

"ให้อยู่ที่ตึก 3 ตึกไกลถึงที่จะรับพระราชสาส์นประมาณ 5 เส้น"

(จ.ม. เหตุระยะทางพระอุบาสีไปสังกาทวีป

(จ.ศ. 1116))

17. หน

"ถ้าหมีรับให้เอาตัวโจรมาไ้ย 3 หน"

(กฎหมายตราสามดวง หน้า 233)

18. องคุลี

"เพดานข้างต้นพระยาไชยานุภาพตกออกมา ใหญ่ ประมาณ 5 องคุลี"

(พระราชพงศาวดารกรุงเก่าฉบับหลวงประเสริฐ)

ข. คำสัทขนามที่มาจากคำกริยา หมายถึงคำสัทขนามที่มีรูปและความหมายตรงกับคำกริยา นำสัทขนามที่ได้อธิบายไว้เป็นคำกริยาใช้ทำหน้าที่ประกอบได้ทั้งคำนามและคำกริยา เช่น ผ้า 1 พับ คลาน 3 ก้าว คำสัทขนามที่มาจากคำกริยาที่ใช้ประกอบกับคำนามมีจำนวน 9 คำ คือ กอง สืบ ถอด นัด* พับ มัด มัด ห่อ หาบ

1. กอง

"ให้เกี่ยวข้าว 4 กอง ๆ ละห้าร้อย"

(พระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยาฉบับจักรพรรดิพงศ์

(ขาด))

2. สืบ

"พลนั้นสืบเหมือนไทย สืบ ๆ* หนึ่งซ้น 3 ใบ"

(คำให้การสืบก็กเรื่องเมืองบาดาล (จ.ศ. 1208))

3. ถอด

"ด้ายมงคลลลสุดรแลผูกประเตนย่างละถอด"

(กฎหมายตราสามดวง เล่ม 1 หน้า 108)

*นัด เป็นคำสัทขนามที่ใช้ประกอบได้ทั้งคำนามและคำกริยา

* เป็นคำสัทขนาม ถ้าเป็นรูปคำซ้ำกัน คนโบราณมักใช้ไม่ยมก แม้ว่าคำนั้นจะเป็นคำต่างประเภทกัน (ผู้วิจัย)

4. น็ด

*มีสินค้าบดประมาณ 30 บอกลง กระสุนดินดำ บอกลง หนึ่ง ประมาณ 9 น็ด
10 น็ด"

(จ.ม. เหตุเรื่องปราบขบถเวียงจันทร์ (จ.ศ. 1189))

5. ฟุบ

"แพรสินเจา 20 ม้วน แพรฝงสี 30 ฟุบ ไปค้าขายเมืองบาหลี "

(คำให้การสุนทีกเรื่องเมืองบาหลี (จ.ศ. 1208))

6. มัด

"แต่หอกมัด ๗ ละ 20 เล่ม 30 เล่ม ประมาณ 1000 เล่ม"

(จ.ม. เหตุเรื่องปราบขบถเวียงจันทร์ (จ.ศ. 1189))

7. ม้วน

"แพรสินเจา 20 ม้วน แพรฝงสี 30 ฟุบ"

(คำให้การสุนทีกเรื่องเมืองบาหลี (จ.ศ. 1208))

8. ห่อ

"ดาวทองคำ 109 ดอก ข่าต 5 ห่อ เล่น 10 ห่อ"

(ร่างตราถึงเมืองเชียงใหม่ (จ.ศ. 1164))

9. ทาบ

"แลพระราชทานข้าว 100 เกวียน ดินประสิว 5 ทาบ"

(จ.ม. เหตุรายวันทัพกรุงธนบุรี (จ.ศ. 1143))

คำศัพท์ที่มาจากคำกริยาและใช้ประกอบกับคำกริยามีจำนวน 9 คำ คือ ก้าว
กลับ ก้าว นัด ผัด ยก รอบ รอย อ้อม

ตัวอย่าง

1. ก้าว

"เล่าหน้าชั้นกลางใหญ่ รอบ 5 ก้าว"

(จ.ม. บทพระยະทางพระอุบาสีไปสังกาทรีป / ...)

(จ.ศ. : 1116)

2. กลับ

"ตั้งตักแก่กระลาการ เมื่อจะตักน้ำตักแก่นายกรมยกกระบัต ถ้ำพัน
3 กลับแล้ว"

(กฎหมายตราสามดวง เล่ม 2 หน้า 109)

3. ก้าว

"แล้วคลานต่อไปอีกสองสามก้าว ก็หยุดถวายเป็นคม 3 หนีกครั้ง 1"

(จ.ม. เหตุว่าตัวบุตรลยามออกไปเจริญทาง

พระราชไมตรีกับกรุงโรม (จ.ศ. 1050))

4. นัด

"อนึ่ง ผู้มีฮักคะดีให้หนังสือนัดไว้แต่ล้ากระลาการว่าจะมาให้ถามกิติเตียร
เผชิญ กิติ ย้ายตักก็ตีมาได้มาตามนัด 3 นัดให้กฎเอาเนื้อความเป็นแพ "

(กฎหมายตราสามดวง เล่ม 2 หน้า 44)

5. ผิด

"อนึ่ง ถ้าขาดผิดสิ่งข้างมาผู้คนถึง 3 ผิด ึ่งให้กฏเอาคดีเป็นแพ้"

(กฎหมายตราสามดวง เล่ม 2 หน้า 45)

6. ยก

"สบาทเจบด้วยเหล็กษาหัดไซ้ ให้เสีย 3 ยก ทเวนยก 3 วัน"

(กฎหมายตราสามดวง เล่ม 3 หน้า 199)

7. รอบ

"แล้วเอาผ้าไหมริ้วแดงริ้วดำยาวไปตามผืน พืเอวเข้า 3 รอบ"

(คำให้การสันถักเรื่องเมืองบาดส (จ.ศ. 1208))

8. รอย

"ถ้าแลถแผ่นให้ไหมเปนเข้ 330000 ถ้าถ 2 รอยให้ไหม 110000"

(กฎหมายตราสามดวง เล่ม 3 หน้า 108)

9. อ้อม

"แต่โบราณมามีต้นไม้ต้นหนึ่งใหญ่ประมาณ 3 อ้อม มีดอกเท่าฝาบาตร"

(คำให้การขุนโชนเรื่องเมืองพม่า (จ.ศ. 1146))

2. การใช้คำลักษณนาม

เมื่อศึกษาคำลักษณนามในลุ่มยออยุธยาแล้วพบว่าคำลักษณนามในลุ่มยอมีลักษณะการใช้

2 ลักษณะคือ ใช้ประกอบกับคำนามและใช้ประกอบกับคำกริยา

ก. ใช้ประกอบกับคำนาม คำลักษณนามในลุ่มยออยุธยาจะใช้ประกอบกับ

คำนามได้ 2 ประเภทคือ คำนามที่หมายถึงสิ่งที่เป็นนามธรรมและคำนามที่หมายถึงสิ่งที่เป็นรูปธรรม

1. ใช้ประกอบกับคำนามที่หมายถึงสิ่งที่เป็นนามธรรม คำลักษณนามที่ใช้ประกอบกับคำนามที่หมายถึงสิ่งที่เป็นนามธรรม มีดังนี้คือ

ก. คำลักษณนามที่ใช้ประกอบกับคำนามที่บอกค่าเงินตรา คำลักษณนามประเภทนี้พบในข้อมูลลุ่มยออยุธยา จำนวน 10 คำ เป็นคำลักษณนามที่ไม่เข้ากับคำนามทั้ง 10 คำ คือ กล้า กล้าม ๓ ๓ คำ ๓ คำ ๓ คำ ๓ คำ ๓ คำ ๓ คำ ๓ คำ ๓ คำ ๓ คำ ๓ คำ

ตัวอย่าง

"เจ้าอ้อมจะให้เรียกเอาเงินแก่ราษฎร 10 เชียน เอา 33 บาท 3 สลึง 3 เฟื้อง

๓ บาท ๓ กล้า ๓ กล้าม"

(คำให้การมหาโคเรื่องเมืองพม่า (จ.ศ. 1172))

* บาท เป็นคำลักษณนามที่ใช้ประกอบได้ทั้งคำนามที่อยู่ลำพังและอยู่รวมกัน

"ข้าพเจ้าจึงเรียกสินนายเรือปลาเข้ามาว่าจ้างโดยล่ำงไปเมืองใหม่เป็นเงิน
16 ดูล"

(คำให้การสินทักเรื่องเมืองบาหลี่ จ.ศ. 1208)

ข. คำสัทชนนามที่ใช้ประกอบกับคำนามที่หมายถึงสิ่งที่เป็นนามธรรม
ทั่วไป คำสัทชนนามประเภทนี้พบในข้อมูลสมัยอยุธยา จำนวน 3 คำ เป็นคำสัทชนนามที่
ไม่เข้ากับคำนามทั้ง 4 คำ คือ กระทง คาบ ประการ ล่ถาน

ตัวอย่าง

"มาตราหนึ่ง วิวาท คำสี่กัน โทษ 9,10 ทง มิให้เรียกทงใหม่"

(กฎหมายตราล่ามดวง เล่ม 2 หน้า 184)

"ด้วยมีสันดานชื่อแลตั้งอยู่ในศีล 5 ประการ ศีล 8 ประการ"

(กฎหมายตราล่ามดวง เล่ม 1 หน้า 40)

2. ใช้ประกอบกับคำนามที่หมายถึงสิ่งที่เป็นรูปธรรม คำสัทชน นามที่ใช้
ประกอบกับคำนามที่หมายถึงสิ่งที่เป็นรูปธรรมมีดังนี้

ก. คำสัทชนนามที่ใช้ประกอบกับคำนามที่หมายถึงสิ่งที่อยู่ล่่าพัง

คำสัทชนนามประเภทนี้พบในข้อมูลสมัยอยุธยา จำนวน 115 คำ เป็นคำสัทชนนามที่เข้ากับ
คำนาม 71 คำ คือ กระบอก กระทง กระลุ่น กษัตริย์ กิ่ง กสิบ ภูฏี ชัน เขา
คน คลอง แคร่ ค่าย ช้าง ช่าม ชื่อ ดาว ดอก ตลาด ตา ต่่าง ติน ตึก
เตา แตร ตัน โต๊ะ ไตร ต่่าบล ฤง ถ้วย หัพ หับ ทำ ทาง ทริป กัด
เท้า นาง นาย นีว บ่่าน ใบ ประตุ ปาก ปิก เปล แพ ไพร่ ฟ่าก ฟ่ากทู่่ง

ม้า มือ มุม เมือง ระทก ระถ ร่อง แรด ศรัษษ ลัระ ล่ามยุ สี เล่า หลาง
 ฟู หอระ หู หัวเมือง เหมือง หลุม และเป็นคำลักษณะนามที่ไม่เข้ากับคำนาม 44 คำ
 คือ ช้าง คัน ฎ / ฎึง คำ ฉับ ยืน เชือก ด้าน ตรง ตระ ตม ตัว แถ
 แถ ทั่ว แท่ง นัต พันทัด ใบ(ระบาย) ปล้อง สิ้น แผ่น พระองค์ พระธรรมอันธ
 เม้า ยอด วง รูป เรือง สิ้น อุก เล่ม ล่า ล่าก้อง จง* ล้าย สิ่ง เส้น
 ห้อง แห่ง หล้า องค์ ยี่

ตัวอย่าง

"สิ่งได้คำยพม่า 3 คำย ทางพื้นพม่าตายเป็นอันมาก"

(ล.ม. เพศุรายพิมพ์พิมพ์กรุงเทพฯ (จ.ศ. 1143))

"เพลาเข้ากะปัดัน เอาเรือบด 2 สำให้ไปปรุงเรือใหญ่"

(คำให้การจีนศึกเมืองเบงกอล (จ.ศ. 1208))

ข. คำลักษณะนามที่ใช้ประกอบกับคำนามที่หมายถึงสิ่งที่อยู่รวมกัน

คำลักษณะนามประเภทนี้พบในข้อมูลสมัยอยุธยา จำนวน 41 คำ เป็นคำลักษณะนามที่เข้ากับคำนาม
 คำเดียว คือ ทัพ เป็นคำลักษณะนามที่ไม่เข้ากับคำนาม 40 คำ คือ กระบุง ก้อน เกรียน
 ขวด เข็ด คณะ คนโท(คนที) เคาะ ครัว ฎู ค่อง(ครอก) ซ่อง ตะบะ ตลับ
 ตุ่ม เค้า ถัง เถา ทะลาย ทะนาบ ฝ่าย โพง เหยียง ฟ่อน กาง ลาก ไม้
 รั้ว โรง เรือน สิ่ง แล้ง ส้าหาบ วง ส่วน ล้วนสิ่ง ส้าลับ หัว โหย หนู่

* ๓๑ เป็นคำลักษณะนามที่ใช้ประกอบได้ทั้งคำนามที่อยู่ห่างและอยู่รวมกัน

และเป็นคำสัทนามที่มาจากคำกริยา 9 คำ คือ กอ ง ก้า สิบ ถอด หับ มัด ม้วน
หือ หาบ

ตัวอย่าง

"แลเข้า เป็ ส็อก ที่ เมือ ง ไ ย ก ม ิ พ ว ก ร ว เ อ า ไป ณ ใ ถ ใ ม ือ ย ู่ ร เ อ น ล ะ 3 0 0 ก ระ บ ุง
400 ก ระ บ ุง ท ุ ก เ ร เ อ น ห า ไ ด้ ล ุ ด เ เ มา เ ม ิ "

(จ.ม. เหตุเรื่องปราบขบถเวียงจันทร์ (จ.ศ. 1189))

"ม า ต ร า ห น ึ่ง ผู้ ไ ด เ อ า เ า ไป ไ ว ้ เ น บ ้าน เ ร เ อ น ท ำ น ใ ห ี พ ล บ ้าน เ ร เ อ น ท ำ น เ ล ้า ห า บ ห น ึ่ง "

(กฎหมายตราสามดวง เล่ม 3 หน้า 181)

3. ใ ย ใ ้ ป ระ ก อ บ กั บ คำ ก ร ิ ย า คำสัทนามในลุ่มยอຍຸຣຍາจะใ้ประกอบกับ
คำกริยา 2 ประเภทคือ

1. คำ ส ัท น าม ที่ ใ ้ ป ระ ก อ บ กั บ คำ ก ร ิ ย า บ อ ก ล ภ า พ คำสัทนาม
ประเภทนี้พบในข้อมูลลุ่มยอຍຸຣຍາ จำนวน 8 คำ ห ี เ ศ ิ บ ย ี่ น ี ว บ า ท ว า ค อ ก
อ อ ม อ ง ค ุ ส ิ

ตัวอย่าง

"พ ระ ล ั ว ล ั ว า ริ แ ต ง เ ร เ อ ก ิ ม ฉ า ย ย าว ว 1 4 ว า ส ำ ห น ึ่ง ใ ห ี ข ำ พ เ จ ำ เ น น า ย เ ร เ อ "

(คำให้การสินทักเรื่องเมืองบาดาล (จ.ศ. 1208))

"พ เ ต า น ข ำ ง ั น พ ระ ย า ไ ย า น ุ ภ า พ ต ก อ อ ก มา ใ ห ู ใ ้ ป ระ มา ณ 5 อ ง ค ุ ส ิ "

(พระราชพงศาวดารกรุงเก่าฉบับหลวงประเสริฐ)

2. คำสัทชนนามที่ใช้ประกอบกับคำกริยาบอกอาการ คำสัทชนนามประเภทนี้พบในข้อมูลสมัยอยุธยา จำนวน 16 คำ คือ กลิ่น ก้าว คาบ คราว ครั้ง งวด ถ้ำ ที นืด ผัด มือ ยก รอบ รอย ลา เวลา หน

ตัวอย่าง

"ข้าพบุตรเจ้าสิ่งทางเอาหนังสือของข้าพเจ้า 2 ครั้ง 3 ครั้ง"

(คำให้การเจ้าฟ้าเรื่องพระราชพิธี (จ.ศ. 1175))

"ประการหนึ่งให้ท้าวด้วยลวดหนึ่ง 25 ที ประการหนึ่งให้ไหมทวิคูณ"

(กฎหมายตราสามดวง เล่ม 1 หน้า 95)

3. สัทชนะการปรากฏร่วมกับคำนามและคำกริยา

ก. การปรากฏร่วมกับคำนาม การปรากฏร่วมกันของคำสัทชนนามกับคำนามในสมัยอยุธยา ปรากฏได้ 3 สัทชนะดังนี้คือ

1. คำสัทชนนามคำหนึ่งปรากฏร่วมกับคำนามคำหนึ่ง คำสัทชนนามประเภทนี้พบในข้อมูลสมัยอยุธยาจำนวน 109 คำ คือ

1. กระบุง	ปรากฏร่วมกับคำนาม	ข้าวเปลือก
2. กระลูน	ปรากฏร่วมกับคำนาม	กระลูน
3. กษัตริย์	ปรากฏร่วมกับคำนาม	กษัตริย์
4. ก้อน	ปรากฏร่วมกับคำนาม	มูลดิน
5. กสิบ	ปรากฏร่วมกับคำนาม	กสิบดอกไม้
6. กุฎิ	ปรากฏร่วมกับคำนาม	กุฎิ
7. ฮัน	ปรากฏร่วมกับคำนาม	ฮันหมาก

8.	<u>เขา</u>	ปรากฏร่วมกับคำนาม	ภูเขา
9.	<u>คณะ</u>	ปรากฏร่วมกับคำนาม	คณะพระสงฆ์
10.	<u>คน</u>	ปรากฏร่วมกับคำนาม	คน
11.	<u>เครื่อง</u>	ปรากฏร่วมกับคำนาม	กล้วย
12.	<u>ครัว</u>	ปรากฏร่วมกับคำนาม	ครัวเรือน
13.	<u>คลอง</u>	ปรากฏร่วมกับคำนาม	คลอง
14.	<u>แคร่</u>	ปรากฏร่วมกับคำนาม	แคร่
15.	<u>ค้าย</u>	ปรากฏร่วมกับคำนาม	ค้าย
16.	<u>คั้ง</u>	ปรากฏร่วมกับคำนาม	ปากน้ำ
17.	<u>คำ</u>	ปรากฏร่วมกับคำนาม	หมาก
18.	<u>ค่อง (ครอก)</u>	ปรากฏร่วมกับคำนาม	ไข่
19.	<u>สับ</u>	ปรากฏร่วมกับคำนาม	พริก
20.	<u>ข้าง</u>	ปรากฏร่วมกับคำนาม	ข้าง
21.	<u>ข้าม</u>	ปรากฏร่วมกับคำนาม	ข้าม
22.	<u>ชื้อ</u>	ปรากฏร่วมกับคำนาม	ชื้อ
23.	<u>เชือก</u>	ปรากฏร่วมกับคำนาม	ข้าง
24.	<u>ช่อง</u>	ปรากฏร่วมกับคำนาม	ถ้วยชาม
25.	<u>ตัน</u>	ปรากฏร่วมกับคำนาม	พระกระษ
26.	<u>ดาว</u>	ปรากฏร่วมกับคำนาม	ดาว
27.	<u>ตลาด</u>	ปรากฏร่วมกับคำนาม	ตลาด
28.	<u>ตรา</u>	ปรากฏร่วมกับคำนาม	ผ้า
29.	<u>ตา</u>	ปรากฏร่วมกับคำนาม	ตา
30.	<u>ต่าง</u>	ปรากฏร่วมกับคำนาม	ต่าง
31.	<u>ตีน</u>	ปรากฏร่วมกับคำนาม	ตีน

32. <u>ตึก</u>	ปรากฏร่วมกับคำนาม	ตึก
33. <u>ตุ้ม</u>	ปรากฏร่วมกับคำนาม	น้ำตุ้ม
34. <u>เตา</u>	ปรากฏร่วมกับคำนาม	เตา
35. <u>ตัว</u>	ปรากฏร่วมกับคำนาม	สัตว์
36. <u>เต้า</u>	ปรากฏร่วมกับคำนาม	น้ำตอกไม้
37. <u>โต๊ะ</u>	ปรากฏร่วมกับคำนาม	โต๊ะ
38. <u>ตำบล</u>	ปรากฏร่วมกับคำนาม	ตำบล (หัวเมือง)
39. <u>ตุง</u>	ปรากฏร่วมกับคำนาม	ตุง
40. <u>ตอด</u>	ปรากฏร่วมกับคำนาม	ต้าย
41. <u>ถ้วย</u>	ปรากฏร่วมกับคำนาม	ถ้วย
42. <u>เถา</u>	ปรากฏร่วมกับคำนาม	กระเถา
43. <u>แถบ</u>	ปรากฏร่วมกับคำนาม	แพร
44. <u>ทัพ</u>	ปรากฏร่วมกับคำนาม	ทัพ
45. <u>ทับ</u>	ปรากฏร่วมกับคำนาม	ทับ
46. <u>ท่า</u>	ปรากฏร่วมกับคำนาม	ท่าเรือ
47. <u>ทาง</u>	ปรากฏร่วมกับคำนาม	หนทาง
48. <u>ท่อน</u>	ปรากฏร่วมกับคำนาม	อ้อย
49. <u>ทริบ</u>	ปรากฏร่วมกับคำนาม	ทริบ
50. <u>ทัก</u>	ปรากฏร่วมกับคำนาม	ทัก
51. <u>เท้า</u>	ปรากฏร่วมกับคำนาม	เท้า
52. <u>แท่ง</u>	ปรากฏร่วมกับคำนาม	หมึก
53. <u>นัด</u>	ปรากฏร่วมกับคำนาม	กระสุน
54. <u>นาง</u>	ปรากฏร่วมกับคำนาม	นางผู้หญิง
55. <u>นิ้ว</u>	ปรากฏร่วมกับคำนาม	นิ้วมือ
56. <u>บรรทัด</u>	ปรากฏร่วมกับคำนาม	อักษร

57.	<u>บ้าน</u>	ปรากฏร่วมกับคำนาม	บ้านเรือน
58.	<u>ใบ(ระบาย)</u>	ปรากฏร่วมกับคำนาม	ระบาย
59.	<u>ประตู่</u>	ปรากฏร่วมกับคำนาม	ประตู่
60.	<u>ปีก</u>	ปรากฏร่วมกับคำนาม	ปีกนก
61.	<u>ปล้อง</u>	ปรากฏร่วมกับคำนาม	ไม้ไผ่
62.	<u>เปล</u>	ปรากฏร่วมกับคำนาม	เปล
63.	<u>พระธรรมชั้น</u>	ปรากฏร่วมกับคำนาม	พระไตรปิฎก
64.	<u>แพ</u>	ปรากฏร่วมกับคำนาม	แพ
65.	<u>โพธิ์</u>	ปรากฏร่วมกับคำนาม	โพธิ์
66.	<u>โพง</u>	ปรากฏร่วมกับคำนาม	เหล่า
67.	<u>เพ็ชียง</u>	ปรากฏร่วมกับคำนาม	เหล่า
68.	<u>ฟาก</u>	ปรากฏร่วมกับคำนาม	ฟาก
69.	<u>ฟากทุ่ง</u>	ปรากฏร่วมกับคำนาม	ฟากทุ่ง
70.	<u>ฟ่อน</u>	ปรากฏร่วมกับคำนาม	ข้าว
71.	<u>ถาง</u>	ปรากฏร่วมกับคำนาม	เหล่า
72.	<u>ถาด</u>	ปรากฏร่วมกับคำนาม	ทรัพย์
73.	<u>มัด</u>	ปรากฏร่วมกับคำนาม	หอกมัด
74.	<u>ม้า</u>	ปรากฏร่วมกับคำนาม	ม้า
75.	<u>มือ</u>	ปรากฏร่วมกับคำนาม	มือ
76.	<u>มูม</u>	ปรากฏร่วมกับคำนาม	มูม
77.	<u>ไม้</u>	ปรากฏร่วมกับคำนาม	แพร
78.	<u>เมือง</u>	ปรากฏร่วมกับคำนาม	เมือง
79.	<u>ยอด</u>	ปรากฏร่วมกับคำนาม	นอระมัต
80.	<u>ระทา</u>	ปรากฏร่วมกับคำนาม	ระทา

81.	<u>ราช</u>	ปรากฏร่วมกับคำนาม	มอง
82.	<u>ริ้ว</u>	ปรากฏร่วมกับคำนาม	กระบวน
83.	<u>รูป</u>	ปรากฏร่วมกับคำนาม	พระสงฆ์
84.	<u>รถ</u>	ปรากฏร่วมกับคำนาม	รถ
85.	<u>แรด</u>	ปรากฏร่วมกับคำนาม	แรด
86.	<u>เรือน</u>	ปรากฏร่วมกับคำนาม	ราษฎร
87.	<u>เรื่อง</u>	ปรากฏร่วมกับคำนาม	คติความ
88.	<u>สิ้น</u> /	ปรากฏร่วมกับคำนาม	เสียมขลิบเบาะ
89.	<u>ลูก</u>	ปรากฏร่วมกับคำนาม	กระสุน
90.	<u>เลี้ยง</u> /	ปรากฏร่วมกับคำนาม	ข้าวเหนียว
91.	<u>ลำหอบ</u>	ปรากฏร่วมกับคำนาม	งาช้าง
92.	<u>ลำกลอง</u>	ปรากฏร่วมกับคำนาม	ปืน
93.	<u>ศีรษะ</u>	ปรากฏร่วมกับคำนาม	ศีรษะ
94.	<u>สระ</u>	ปรากฏร่วมกับคำนาม	สระ
95.	<u>สะพาน</u>	ปรากฏร่วมกับคำนาม	สะพาน
96.	<u>สถาน</u> /	ปรากฏร่วมกับคำนาม	โทษ
97.	<u>ลำยอ</u>	ปรากฏร่วมกับคำนาม	ลำยอ
98.	<u>สี</u>	ปรากฏร่วมกับคำนาม	สี
99.	<u>ส่วนกิ่ง</u> /	ปรากฏร่วมกับคำนาม	ทรัพย์
100.	<u>เล่า</u>	ปรากฏร่วมกับคำนาม	เล่า
101.	<u>หาง</u>	ปรากฏร่วมกับคำนาม	หางนกยูง
102.	<u>หอรบ</u>	ปรากฏร่วมกับคำนาม	หอรบ
103.	<u>หู</u>	ปรากฏร่วมกับคำนาม	หู
104.	<u>หัว</u> /	ปรากฏร่วมกับคำนาม	ผ้า

105.	<u>ไหย</u>	ปรากฏร่วมกับคำนาม	เหล่า
106.	<u>หัวเมือง</u>	ปรากฏร่วมกับคำนาม	หัวเมือง
107.	<u>หมู่</u>	ปรากฏร่วมกับคำนาม	คน
108.	<u>เหมือง</u>	ปรากฏร่วมกับคำนาม	เหมือง
109.	<u>หลุม</u>	ปรากฏร่วมกับคำนาม	หลุม

ตัวอย่าง

"ให้เจ้าพนักงานคุมปืนคาบศิลา 135 บอก กระสุน 1137 ลูก"

(หนังสือเจ้าพระยาจักรีเกณฑ์กองทัพหัวเมือง

(จ.ศ. 1172))

"หางนกยูง ข้างหน้า 10 หาง ข้างใน 5 หาง รวม 15 หาง"

(พระราชสาส์นไปสมทốngพระเจ้าเกียเข็ง (จ.ศ. 1172))

2. คำศัพท์นามคำหนึ่งปรากฏร่วมกับคำนามหลายคำ คำศัพท์นามประเภทนี้

พบในข้อมูลสมัยอยุธยา จำนวน 55 คำคือ

1. กระบอก ปรากฏร่วมกับคำนาม 4 คำคือ ปืน ชนปืน ตะใบ กระบอกไม้ไผ่
2. กระทง ปรากฏร่วมกับคำนาม 2 คำ คือ โทษ กระทง
3. กอง ปรากฏร่วมกับคำนาม 2 คำ คือ ข้าว กองทัพ
4. กิ่ง ปรากฏร่วมกับคำนาม 2 คำ คือ กิ่งไม้ งาม่าง
5. กำ ปรากฏร่วมกับคำนาม 2 คำ คือ ข้าวกล้า คา
6. เกวียน ปรากฏร่วมกับคำนาม 3 คำ คือ ข้าวสาร เกวียน ข้าวเปลือก

7. ขวด ปรากฏร่วมกับคำนาม 3 คำ คือ สุรา หน้าฝรั่ง ดินตรอม
8. ข้าง ปรากฏร่วมกับคำนาม 5 คำ คือ ข้างถนน มือ เอว งามข้าง
คู่ความ
9. เข็ด ปรากฏร่วมกับคำนาม 2 คำ คือ ลักหลาด ด้าย
10. คนที(คนโท) ปรากฏร่วมกับคำนาม 3 คำ คือ น้ำอบ น้ำดอกไม้ น้ำ
11. คัน ปรากฏร่วมกับคำนาม 9 คำ คือ ฉัตร ธง รัมปลิก กั้นชิง
สัปปะทน คล้องลัด ไซ่ ไซ่ล้อย กล้องล้อย
12. คู่ ปรากฏร่วมกับคำนาม 9 คำ คือ ข้าง ม้า เบี้ย คน ปีกลองชนะ
เครื่องสูง เสียด พาน ปืน
13. ฉบับ ปรากฏร่วมกับคำนาม 2 คำ คือ พระราชลาลัน กฎหมาย
14. ขึ้น ปรากฏร่วมกับคำนาม 9 คำ คือ อภิรัม ฉัตร ปัตร์ ระไบ
เดินเขา เลื่อ ฎ เวลา พาน
15. ดวง ปรากฏร่วมกับคำนาม 3 คำ คือ ตรา แหวน พระอาทิตย์
16. ดอก ปรากฏร่วมกับคำนาม 3 คำ คือ ดอกไม้ กตุต ดาว
17. ตะบะ ปรากฏร่วมกับคำนาม 4 คำ คือ ลูกจันทร์ ดอกจันทร์ กานพลู
พลู
18. ตลับ ปรากฏร่วมกับคำนาม 2 คำ คือ พวง ปรอย
19. ตน ปรากฏร่วมกับคำนาม 2 คำ คือ กษัตริย์ พระลิ่งหมี่
20. ต้น ปรากฏร่วมกับคำนาม 2 คำ คือ ต้นไม้ เล้า
21. ตัว ปรากฏร่วมกับคำนาม 5 คำ คือ สัตว์ ล่มอ เรือ หนึ่งตะลุง
หุ่น เลื่อ

22. ไตร   ปรากฏร่วมกับคำนาม 2 คำ คือ สวรรค์ ผ้าไตร
23. ถึง   ปรากฏร่วมกับคำนาม 2 คำ คือ เหล้า ดิน
24. แถว   ปรากฏร่วมกับคำนาม 2 คำ คือ ผนัง บ้าน
25. ทะเลาย   ปรากฏร่วมกับคำนาม 2 คำ คือ มะพร้าว หมาก
26. ทะนาน   ปรากฏร่วมกับคำนาม 3 คำ คือ ข้าวล้าร เหล้า ข้าวเปลือก
27. ท่อน   ปรากฏร่วมกับคำนาม 3 คำ คือ เผลา หยวกล้วย งามข้าง
28. นาย   ปรากฏร่วมกับคำนาม 3 คำ คือ นายประตุ ทูตานุทูต คนใช้
29. ใบ   ปรากฏร่วมกับคำนาม 18 คำ คือ ใ้ หม้อข้าว กลออม
 ลอก หนังสือคำร้อง ตราหนังสือ กลอง ฆ้อง กระทะ
 สังข์ กระตุม กะบะ ใบไม้ กระลุ่ม ถุง จาน หีบ
 กระโถน
30. ประการ   ปรากฏร่วมกับคำนาม 3 คำ คือ ศิล โทษ ความอุบาทว์
31. ผืน   ปรากฏร่วมกับคำนาม 8 คำคือ ผ้า กระแฉ่ง ม่าน
 ของพระลึง เลื่อ ผ้าห่ม พรหม เลื่อ
32. แผ่น   ปรากฏร่วมกับคำนาม 6 คำ คือ ศิลา เงิน กระฉก
 ทองคำเปลว แผ่นที่ กระตาศ
33. ฝ่าย   ปรากฏร่วมกับคำนาม 3 คำ คือ พระลั่งฆ์ อำมาตย์
 ไวยการนา
34. พระองค์   ปรากฏร่วมกับคำนาม 8 คำ คือ กษัตริย์ พระลั่งฆ์
 พระพุทธรูป พระพุทธเจ้า เทพบุตร พระอรหันต์
 พระเจดีย์ พระบรมล้าริกษาทู

35. พับ   ปรากฏร่วมกับคำนาม 3 คำ คือ ผ้า แพร ลักหลาด
36. ม้วน   ปรากฏร่วมกับคำนาม 2 คำ คือ แพร กระดาษ
37. เมล็ด (เม็ด)   ปรากฏร่วมกับคำนาม 3 คำ คือ เพชร พลอย กระจุดม
38. โรง   ปรากฏร่วมกับคำนาม 5 คำ คือ หนึ่ง ไร่ โชน หนึ่ง
ละคร
39. สั่ง   ปรากฏร่วมกับคำนาม 2 คำ คือ ยาเส้น ยาแดง
40. เล่ม   ปรากฏร่วมกับคำนาม 8 คำ คือ รถ เกียน กระบี่ ทวน
หอก ไม้ปลายปืน เกวียน พัด
41. ล่า   ปรากฏร่วมกับคำนาม 3 คำ คือ หวาย อ้อย เรือ
42. วาง   ปรากฏร่วมกับคำนาม 2 คำ คือ พิศพาทย์ แหวน
43. ล่าย   ปรากฏร่วมกับคำนาม 4 คำ คือ ประคำ ล่ายไหม เข็มขัด
กตุต
44. สิ่ง   ปรากฏร่วมกับคำนาม 3 คำ คือ ขนม สิ่งของ เครื่องแก้ว
45. เส้น   ปรากฏร่วมกับคำนาม 3 คำ คือ ก่าไล ด้าย หย้า
46. ล้วน   ปรากฏร่วมกับคำนาม 3 คำ คือ พริก ทรัพย์สิ่งของ
สินไหม
47. สารบ   ปรากฏร่วมกับคำนาม 6 คำ คือ ผ้า ภูตานุภูต บายศรี ป
พิพาทย์ โฉม คลองมลายู
48. หาบ   ปรากฏร่วมกับคำนาม 5 คำ คือ ดินประสิว ตีบุก ยี่ผึ้ง
ปานใบ ข้าว

49. หีบ   ปรากฏร่วมกับคำนาม 4 คำ คือ หีบ ไหมทอง พู่กัน หมึก
50. หื้อ   ปรากฏร่วมกับคำนาม 4 คำ คือ ย่าต เล่น เขียวคาม ฟัน
51. ห็อง   ปรากฏร่วมกับคำนาม 2 คำ คือ เรือน โรง
52. แห่ง   ปรากฏร่วมกับคำนาม 3 คำ คือ ลานที่ สิ่งของ หอรบ
53. หลัง   ปรากฏร่วมกับคำนาม 3 คำ คือ โรง เรือน โบลั้
54. องค์   ปรากฏร่วมกับคำนาม 6 คำ คือ เจดีย์ มหาปราสาท
เทพารักษ์ พระสงฆ์ พระอรหันต์ กษัตริย์
55. อัน   ปรากฏร่วมกับคำนาม 17 คำ คือ กระจอมเงิน กุญแจ
คลัง วิมาน บัด(บัตร) หรี แคร่ เขี้ยวข้าง(งาช้าง)
หนังสือ ทัพบ ไม้เท้า เครื่องหยก เครื่องถ้วย ศิลา
กลก เหล็ก กระลุ่ม นาฬิกา

ตัวอย่าง วง ปรากฏร่วมกับคำนาม 2 คำ คือ พิณพาทย์ แหวน

"พิณพาทย์ ทัพยาสัก 100 วง ลลองพระพุทธรองค์ อินวรสโมสร"

(จ.ม. เหตุความทรงจำกรมหลวงนรินทรเทวี

หน้า 46)

"นิ้วมือไล่แหวนทองคำประดับเพชรพลอยต่าง ๆ นิ้วละ วง ตัวละ 4 นิ้ว ทั้ง 2 มือ"

(คำให้การสังกัการเมืองบาหลี่ (จ.ศ. 1208))

หอง ปรากฏร่วมกับคำนาม 2 คำ คือ เรือน โรง

"ลูกขุนถวายบังคมเจ้าเรณศรี ตามบันดาศักดิ์ ปลุก เรือนไฟ ประทาน 5 ห้อง
พระโรง 7 ห้อง เป็นพนักงานกระลาโหมเมื่อล่อมภ วังตีฆ้อง"

(กฎหมายตราล่้ามดวง เล่ม 1 หน้า 152)

3. คำลักษณนามหลายคำปรากฏร่วมกับคำนามเดียวกัน คำลักษณนามประเภทนี้

พบในข้อมูลอยุธยา จำนวน 75 คำ คือ

1. กระสุน ใบ ฉีด ปรากฏร่วมกับคำนาม กระต่าย
ลูก อื่น
2. กระทง ประการ ปรากฏร่วมกับคำนาม โทษ
สถานที่
3. กิ่ง ข้าง ท่อน อื่น ปรากฏร่วมกับคำนาม งาช้าง
4. กำ พ่อน เกวียน ปรากฏร่วมกับคำนาม ข้าว
5. กำ เส้น ปรากฏร่วมกับคำนาม หญ้า
6. กล้า กล่อม ตุล ปรากฏร่วมกับคำนาม คำนามที่บอกค่าเงินตรา
ตำลึง บาท ไพ
สลึง เฟื้อง
เหรียญ หลุย
7. ข้าง มือ ปรากฏร่วมกับคำนาม มือ
8. เข็ด เส้น ปรากฏร่วมกับคำนาม ด้าย
9. ขวด ตั้ง โพง ปรากฏร่วมกับคำนาม เหล้า
เพ็ญ กาง หาบ

10.	<u>ค้น</u> <u>อื่น</u>	ปรากฏร่วมกับคำนาม	ด้ตร
11.	<u>แคร่</u> <u>อื่น</u>	ปรากฏร่วมกับคำนาม	แคร่
12.	<u>คำ</u> <u>ทะลาบ</u>	ปรากฏร่วมกับคำนาม	หม่าก
13.	<u>ข้าง</u> <u>เลือก</u> <u>ด้</u>	ปรากฏร่วมกับคำนาม	ข้าง
14.	<u>ข้าม</u> <u>ช่อง</u>	ปรากฏร่วมกับคำนาม	ข้าม
15.	<u>ช่อง</u> <u>ถ้วย</u>	ปรากฏร่วมกับคำนาม	ถ้วย
16.	<u>ดาว</u> <u>ตอก</u>	ปรากฏร่วมกับคำนาม	ดาว
17.	<u>ดวง</u> <u>ใบ</u>	ปรากฏร่วมกับคำนาม	ตรา
18.	<u>ดวง</u> <u>วง</u> <u>องค์</u>	ปรากฏร่วมกับคำนาม	แหวน
19.	<u>ตน</u> <u>พระองค์</u> <u>องค์</u>	ปรากฏร่วมกับคำนาม	กษัตริย์
20.	<u>ต้น</u> <u>เสา</u>	ปรากฏร่วมกับคำนาม	เสา
21.	<u>ตัว</u> <u>ผืน</u> <u>สำหรับ</u>	ปรากฏร่วมกับคำนาม	เสื้อผ้า
22.	<u>ตัว</u> <u>ม้า</u>	ปรากฏร่วมกับคำนาม	ม้า
23.	<u>ตัว</u> <u>โรง</u>	ปรากฏร่วมกับคำนาม	หุ่น
24.	<u>จูง</u> <u>ใบ</u>	ปรากฏร่วมกับคำนาม	จูง
25.	<u>นาย</u> <u>สำหรับ</u>	ปรากฏร่วมกับคำนาม	บุตรบุตร
26.	<u>บ้าน</u> <u>หลัง</u>	ปรากฏร่วมกับคำนาม	บ้าน เรือน
27.	<u>ใบ</u> <u>ราง</u>	ปรากฏร่วมกับคำนาม	ข้อง
28.	<u>ใบ</u> <u>ตีบ</u>	ปรากฏร่วมกับคำนาม	ตีบ
29.	<u>ใบ</u> <u>อัน</u>	ปรากฏร่วมกับคำนาม	กลออม

30. ผืน หีบ ม้วน   ปรากฏร่วมกับคำนาม   ผ้า
ไม้ สำหรับ หิ้ว
31. แผ่น ม้วน   ปรากฏร่วมกับคำนาม   กระดาษ
32. แผ่น อื่น   ปรากฏร่วมกับคำนาม   ศิลา กระฉก
33. พระองค์ รูป องค์   ปรากฏร่วมกับคำนาม   พระสังข์
34. พระองค์ องค์   ปรากฏร่วมกับคำนาม   เทวดา
35. มัด เส้น   ปรากฏร่วมกับคำนาม   หอก
36. รถ เส้น   ปรากฏร่วมกับคำนาม   รถ
37. วง สำหรับ   ปรากฏร่วมกับคำนาม   ปีพาทย์
38. สิ่ง แห่ง   ปรากฏร่วมกับคำนาม   สิ่งของ

ตัวอย่าง

ใบ อื่น   ปรากฏร่วมกับคำนาม   กลออม

"กลออมใหม่ใส่น้ำข้างละใบ ครกกระเปือ ล่ากกระเปือ จะหวัด กระบวย
 ข้างละสำหรับ"

ศูนย์วิทยทรัพยากร
 (กฎหมายตราสามดวง เล่ม 2 หน้า 108)
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

"แล้วเอาน้ำในกระออมแห่งมหาอำมาตย์ทั้ง 2 เสือกั้นเป็นกระออมเงิน อื่นเดียวกัน"

(คำจากพุทธประวัติสังเขปเมืองด่านซ้าย

(จ.ศ. 922))

มัด เล็ม   ปรากฏร่วมกับคำนาม   หอก

"แต่เป็นใหญ่ ป็นน้อยข้าพเจ้าหาเห็นไม่ แต่หอกมัด ๆ ละ 20 เล็ม 30 เล็ม
ประมาณ 1000 เล็ม"

(จ.ม. เหตุเรื่องปราบขบถเวียงจันทร์ (จ.ศ. 1189))

ย. การปรากฏร่วมกับคำกริยา   การปรากฏร่วมกันของคำลักษณนามกับคำกริยาใน
สมัยอยุธยาจะปรากฏได้ 3 ลักษณะเช่นเดียวกับการปรากฏร่วมกับคำนาม คือ คำลักษณนาม
คำหนึ่งปรากฏร่วมกับคำกริยา คำหนึ่ง คำลักษณนามคำหนึ่งปรากฏร่วมกับคำกริยาหลายคำ
และคำลักษณนามหลายคำปรากฏร่วมกับคำกริยาเดียวกัน

1. คำลักษณนามคำหนึ่งปรากฏร่วมกับคำกริยาคำหนึ่ง   คำลักษณนามประเภทนี้
พบในข้อมูลสมัยอยุธยา จำนวน 13 คำ คือ

1. <u>กลัน</u>	ปรากฏร่วมกับคำกริยา	กลันหายใจ
2. <u>ก้าว</u>	ปรากฏร่วมกับคำกริยา	คลาน
3. <u>คราว</u>	ปรากฏร่วมกับคำกริยา	มีป่าเห็บ
4. <u>สืบ</u>	ปรากฏร่วมกับคำกริยา	ยาว
5. <u>งวด</u>	ปรากฏร่วมกับคำกริยา	สั่ง
6. <u>ขึ่ง</u>	ปรากฏร่วมกับคำกริยา	หนัก
7. <u>บาท</u>	ปรากฏร่วมกับคำกริยา	หนัก
8. <u>ผัด</u>	ปรากฏร่วมกับคำกริยา	ผัด
9. <u>มือ</u>	ปรากฏร่วมกับคำกริยา	ยื่นยันถ้อยคำ
10. <u>รอย</u>	ปรากฏร่วมกับคำกริยา	ไถ

11. <u>หยาบ</u>	ปรากฏร่วมกับคำกริยา	หนัก
12. <u>อ้อม</u>	ปรากฏร่วมกับคำกริยา	ใหญ่
13. <u>องคฺสี</u>	ปรากฏร่วมกับคำกริยา	ใหญ่

ตัวอย่าง

"แต่โบราณมีต้นไม้ต้นหนึ่งใหญ่ประมาณ 3 อ้อม มีดอกเท่าฝาบาตร"

(คำให้การขุนโกลนเรื่องพระพุทธบาท (จ.ศ. 1146))

"เพดานข้างต้นพระยาไยยานุภาพแตกออกมาใหญ่ประมาณ 5 องคฺสี"

(พระราชพงศาวดารกรุงเก่า ฉบับหลวงประเสริฐ)

2. คำสัทชนามคำหนึ่งปรากฏร่วมกับคำกริยาหลายคำ คำสัทชนาม

ประเภทที่พบในข้อมูลสมัยอยุธยา จำนวน 13 คำ คือ

1. <u>ก่า</u>	ปรากฏร่วมกับคำกริยา	ใหญ่ โต
2. <u>ครึ่ง</u>	ปรากฏร่วมกับคำกริยา	เป็นศึก ไหว คำสืบ ทูล เจริญ ทวง อพยพ
3. <u>คาบ</u>	ปรากฏร่วมกับคำกริยา	ฟัน ตรวจ พย
4. <u>ถ่า</u>	ปรากฏร่วมกับคำกริยา	คัน รับ ทำชู้ เอา ให้ไหม (ปรับ)
5. <u>ถี่</u>	ปรากฏร่วมกับคำกริยา	ตี ทวน บังคับ ชัด

6. <u>นัด</u>	ปรากฏร่วมกับคำกริยา	นัด ปฏิเสธฐาน
7. <u>ฉิว</u>	ปรากฏร่วมกับคำกริยา	กว้าง โด
8. <u>ยก</u>	ปรากฏร่วมกับคำกริยา	เล่นระบำ เขียวรร ทวน
9. <u>รอบ</u>	ปรากฏร่วมกับคำกริยา	เวียน พัน
10. <u>ลา</u>	ปรากฏร่วมกับคำกริยา	ตี โห่ ประ กราบถวายบังคม
11. <u>วา</u>	ปรากฏร่วมกับคำกริยา	ยาว ลึก ลุ่ง กว้าง
12. <u>คอก</u>	ปรากฏร่วมกับคำกริยา	ยาว ลุ่ง
13. <u>หน</u>	ปรากฏร่วมกับคำกริยา	ทรงศีล ถวายบังคม ยืนยันท้อยคำ เขียวรร ตี สับ

ตัวอย่าง

กำ ปรากฏร่วมกับคำกริยา ใหญ่ โด

"เล่าหน้าชั้นกลางใหญ่รอบ 5 กำ หักกลางสองท่อน"

(จ.ม. ๒๕๓๓ ระยะเวลาทางพระอุบาสีไปสังกาทรีป

(จ.ค. 1116))

"แล้วเอาไม้ไผ่โตประมาณ 2 กำ ตัดเป็นกระบอกลาว"

(คำให้การสินทักเรื่องเมืองบาสี (จ.ค. 1208))

คอก ปรากร่วมกับคำกริยา ยาว สูง

"พระสุพรรณบัฏกว้าง 6 นิ้ว ยาว คอก เศษ ม้วนบรรจุในผอบทองคำ"

(จ.ม. เหตุว่าด้วยทูตสยามออกไปเจตน์ทาง
พระราชไมตรีกับกรุงโรม (จ.ศ. 1050))

"พระอุปราชนิ่งที่นั่งทองพระโอรส เตียงทอง สูง 2 คอก มีเบาะเสียม"

(กฎหมายตราสามดวง เล่ม 1 หน้า 71)

3. คำลักษณนามหลายคำปรากร่วมกับคำกริยาเดียวกัน คำลักษณนาม

ประเภทที่พบในข้อมูลสมัยอยุธยา จำนวน 21 คำ คือ

1. กำ นิ้ว ปรากร่วมกับคำกริยา โต
2. กำ อ้อม ปรากร่วมกับคำกริยา ใหญ่
องคฺสู
3. คาบ ครึ่ง ปรากร่วมกับคำกริยา ถวายนังคม
ลา หน
4. คาบ ที ยก ปรากร่วมกับคำกริยา ตี
ลา หน
5. ครึ่ง นัด ปรากร่วมกับคำกริยา พูด ปฏิสนธาร ทูล
เจรจา
6. สืบ วา ปรากร่วมกับคำกริยา ยาว
คอก

7. ขี้ บาท หยาบ   ปรากฏร่วมกับคำกริยา   หนัก
ลี้
ลิ่ง
8. นิ้ว วา   ปรากฏร่วมกับคำกริยา   กว้าง
9. มือ หน   ปรากฏร่วมกับคำกริยา   ยืนยืนถ้อยคำ
10. วา เส้น คอก   ปรากฏร่วมกับคำกริยา   ลุ่ง

ตัวอย่าง

นิ้ว วา ปรากฏร่วมกับคำกริยา   กว้าง

"พระสุพรรณบัฏ กว้าง 6 นิ้ว ยาวคอกเค้ซ"

(จ.ม. เหตุว่าด้วยทูตสยามออกไปเจริญทางพระราช
ไมตรีกับกรุงโรม (จ.ศ. 1050))

"เอาไม้ไผ่ผูกแพกว้าง 10 วา ยาว 20 วา 50 แพ"

(พระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา ฉบับพันจันทมุนี
(เสริม))

มือ หน ปรากฏร่วมกับคำกริยา   ยืนยืนถ้อยคำ

"ถ้าผู้หนึ่งนั้นถามผู้อาหารฯ มีปรกติถ้อยคำยืนยืนอยู่ถึง 3 มือ 3 หน แลผู้อาหารถึง
แก้มรณภาพ แต่ใน 2 3 วันก็ดี ทำนว่าทรพย์นั้นคงเป็นสิทธิแก่ผู้รับนั้น"

(กฎหมายตราสามดวง เล่ม 3 หน้า 57)